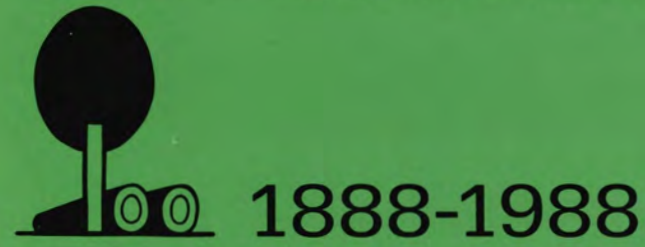

SKOVJEN 12

UDGIVET AF DANSK SKOVFORENING

88

Entreprenørskovbruget

– interview med skovrider Due 442

Løvenholm har mange erfaringer med brug af entreprenører. Skovrider Due diskuterer her entreprenørens arbejdsopgaver, bortforpagtning af skov, behovet for rationaliseringer, skånsomme maskiner m.v.

Hurtig og effektiv stødrydning 444

En ny fransk maskine kan fjerne stød hurtigt og uden skader på jordbunden. Maskinen har lige været demonstreret i Danmark, og den kan måske bruges på arealer hvor man vil lave jordbearbejdning og hvor man vil kunne færdes senere uden problemer.

EF nærmer sig skovbrugsområdet 449

I mange lande arbejdes med tilplantning af landbrugsjord eller kombinationer af landbrug og skovbrug – agro-forestry. Der er f.eks. tale om tømmerproduktion på græsningsarealer, læhegn samt egentlige marginaljords-tilplantninger. Artiklen omtaler indtryk fra en EF-arbejdsgruppe.

Brændedeputater 452

En del skovdistrikter har fra gammel tid forpligtelser til at levere brænde til omegnens bønder som erstatning for tidligere græsningsrettigheder m.v. En ny højesteretsdom fastlægger hvordan disse deputater kan afløses ved udbetaling af et engangsbeløb.

Kulturklubber og erfa-grupper 458

I gartneriet etableres mindre grupper af gartnere som mødes med jævne mellemrum og diskuterer emner af fælles interesse – økonomi, dyrkning, investeringer, afsætning osv. Lignende samarbejder kunne måske være interessante i skovbruget.

Offentlig indflydelse på planlægningen af statsskovene? 461

I amerikanske statsskove gennemføres en meget intensiv planlægning. Alle interessegrupper inddrages og konsekvenserne af deres ønsker beregnes. Hvis vi herhjemme vil lave noget tilsvarende, mener forfatteren at vi ikke bør bruge samme metode som i USA.

Register for hele 1988 er indsat mellem side 454 og 455.

Kortere artikler:

Forslag til skovlov	441	Status over natur i skovene	464	Litt. i noter: Årsplanlægning, stævningsskove	468
Fredning af Jægerspris skov	446	Kort nyt: Natur- og Råstofpris, vinterarbejde, flyveaske i brunskulejer	466	Debat: Naturlejrpladser	469
Litt.: Politikens Jagtbog	447	SI-note: Dieselloelvarmer	466	Aktuelle træpriser	470
Litt. i noter: Landskabsforbedring, lægeplanter, EFG-planche, bog om skove i DK og udlandet	455	Kort nyt: Nedfrosset i 90 år, Udbygning af KVL, istiden	467	DST 2/88 og 3/88	470
Hvem udformer skovforvaltningen	456	Trækuls adsorptionsevne	468	Efterlysning: Utyndet sitka og DST/DFE-hæfter	471
Vækstrør til juletræer	457			Klimastatistik oktober 1988	471

Personalia:

Skovdyrkerforeningen i Sydsjælland

Pr. 15. november er Skovdyrkerforeningens adresse:

Skovdyrkerforeningen for det sydlige Sjælland og Møn, Ågårdsvej 4, 4261 Dalmose, tlf. 03 58 82 93.

Foreningens konsulent, Karsten Sunde, træffes på ovennævnte tlf.nr. bedst før kl. 8.00 og efter kl. 18.00. I dagtimerne desuden på biltlf. nr. 042 52094.

Elmia Wood

Den internationale skovbrugsudstilling Elmia Wood, som afholdes ved Jönköping, er for 1989 planlagt til dagene 1. - 4. juni. – Danske producenter, der er interesserede i at udstille på messen, bør allerede nu tage kontakt med arrangørerne på: Elmia Wood, Elmia AB, Box 6066, 550 06 Jönköping, Sverige. Tlf. 009 46 36 11 90 60.

Frans Theilby

Skovmas ApS i samarbejde med Hymatec ApS

Pr. 1. september har *Axel Dybbroe* ansat *Åge Andersen* fra Hymatec ApS med henblik på at styrke skovmaskinsiden i Skovmas. Åge Andersen medbringer sit eget firma Hymatec ApS i samarbejdet.

Det er tanken, at Åge Andersen skal varetage salg og service på produksiden, som dækker udkørselstraktorer (Bruunett + Ösa) og skovningsmaskiner (Ösa). Desuden vil Åge Andersen også varetage handelen med brugte udkørselstraktorer og skovningsmaskiner.

Åge Andersen har erfaring fra Hymatec med opbygning af servicenet for skovmaskiner. Med samarbejdet bliver service- og vedligeholdelsessiden i Skovmas således forstærket. Allerede nu har de to firmaer 3 servicevogne kørende i hele landet.

Frans Theilby, SI

Ridderkors

Den 28. oktober har afd. leder ved Statens forstlige Forsøgsvæsen, *A. Yde-Andersen* fået tildelt ridderkorset af 1. grad af Dannebrogordenen.

SI-maskindemonstration 1990

Den 19. og 20. september 1990 afholdes Skovteknisk Instituts maskindemonstration i Jylland. Demonstrationen henvender sig til entreprenører, skovarbejdere, administratorer, skovejere, repræsentanter fra kommuner og amter m.v. samt et stort antal udenlandske gæster. Der forventes 100 - 150 udstillere og over 5.000 besøgende på de 2 dage, demonstrationen varer.

Nærmere oplysninger om arrangementets placering fremkommer senere.

Projektansvarlige for demonstrationen er *Ebbe Bøllehuus* og *Frans Theilby*.

Månedsskrift udgivet af
DANSK SKOVFORENING
Amalievej 20
1875 Frederiksberg C
Telf. 01 24 42 66*
Telex 19765 dsh dk
Telefax 01 24 02 42
Postgirokonto: 900 1 964

REDAKTION:
Søren Fodgaard
(ansvh.)
Lene Loving
(annoncer)
Træffetider:
Daglig fra kl. 8.30 - 16.30
undtagen onsdag (lukket).

REDAKTIONSUDVALG:
Formand: Kammerherre
V. Bruun de Neergaard

Statsskovrider
Steffen Jørgensen

Lektor, lic. agro.
Jens Dragsted

Skovrider
Aa. Marcus Pedersen

Forstfuldmægtig
Jens Bjerregaard
Christensen

Direktør
Jens Thomsen

Abonnement
koster for 1988
kr. 280,- (incl. moms)

Medlemmer af
Dansk Skovforening modtager
Skoven og Dansk Skovforenings
Tidsskrift vederlagsfrit.

Stof til SKOVEN's
januar nummer må indleveres
inden 1. januar - og gerne før.
Eftertryk med kildeangivelse tilladt.
Tilmeldt Dansk Oplagskontrol.
Kontrolperiode 1.7.87 - 30.6.88.
Oplag: 3866.

Medlem af
 **Dansk
Fagpresse**

Forsiden:

En ny maskine til
rydning af stød.
Se også artikel inde i bladet.

DECEMBER 1988

20. årgang

Tryk:
Juelsminde Bogtryk/Offset
Tlf. 05 69 38 11 - Telefax 05 69 51 78

Skovpolitisk stykgoods eller drivtømmer

Folketinget har førstebehandlet miljøministerens forslag til ny skovlov, og generelt var der tale om en god modtagelse. Lovforslaget udtrykker store ambitioner for skovbruget og skovene, hvilket principielt må finde støtte i Dansk Skovforening. Det er dog ikke uden store bekymringer, vi ser på skovbrugserhvervets muligheder for at opfylde ambitionerne, når vi samtidig må erkende tilsyneladende manglende politisk interesse for at etablere de nødvendige forudsætninger for en ambitiøs skovpolitik.

Situationen i mange skovbrugsvirksomheder bekræfter generationsskiftevilkårenes store betydning for erhvervets produktionsniveau og stabilitet. Mange skovbrugsvirksomheder står for øjeblikket med nærmest uoverskuelige problemer som følge af gennemførte generationsskifter eller overvejelser om skifte.

Vi må desværre erkende, at regeringens politiske initiativer på dette vigtige område slet ikke afspejler en forståelse for nødvendig sammenhæng imellem de forskellige ministeriers lovprogrammer.

Skatteministeriet, Miljøministeriet og Landbrugsministeriet – der hver især er meget vigtige for den samlede skovpolitik – er fra Dansk Skovforening adskillige gange blevet opfordret til at yde en koordineret indsats med henblik på at sikre et godt skovbrug med de stabile virksomheder, der er af så stor betydning for et erhverv med denne langsigtede produktion.

Både landbrugsministeren og miljøministeren har givet udtryk for, at man deler Dansk Skovforenings bekymring for generationsskifteafgifterne. Endnu har skatteministeren dog ikke erkendt problemerne eller haft mulighed for at tage de initiativer, som et helt erhverv har ventet på, siden Skatteministeriet selv nedsatte generationsskifteudvalget i oktober 1983.

Det må være skovbrugserhvervet tilladt at udtrykke forundring over den manglende konsekvens i lovgivningen, og vi skal tillade os endnu en gang at understrege behovet for regulering af de beregningsgrundlag, der anvendes for generationsskifte af skovbrugsvirksomheder.

Forslaget til ny skovlov indeholder en yderligere begrænsning i adgangen til at opdele skovejendomme eller til at frasælge dele. Der kan ved en restriktiv administration herved gennemføres en yderligere begrænsning i skovbrugets beredskab – et beredskab, der er så nødvendigt, når lovgivning mangler koordineret konsekvens. Indsigelsen imod begrænsninger i frasalgmuligheder må ganske enkelt opfattes som et signal om den tilsyneladende håbløse situation, nogle ejendomme vil befinde sig i efter et generationsskifte. Frasalg kan ikke være nogen langsigtet løsning på et erhvervs generationsskifteproblemer. Det må være klart med den dokumentation, Dansk Skovforening har fremlagt, at meget er gjort for at vanskeliggøre mulighederne for generationsskifter. Gennemføres generationsskifter, kan dette ikke ske, uden at den økonomiske belastning vil føre til en forringelse af skovene.

Vi har påvist, at det forslag Folketinget har vedtaget om generationsskiftelempelser i form af såkaldt succession, hvor yngre generation kan indtræde i den ældre generations skattemæssige status for afskrivninger på bygninger og driftsmidler, ikke vil have nogen reel effekt for skovbruget. På trods af dette besvarer skatteministeren et spørgsmål fra Folketingets skatteudvalg: ”Mener ministeren, at det er muligt inden for lovforslagets rammer at gennemføre generationsskifte for skovbrugserhvervet”. Ministeren henviser i sit svar til statsfinansielle grunde, hvorefter man har måttet prioritere de muligheder, der er for at lempe generationsskifte af erhvervsvirksomheder, og man har derfor måttet se bort fra nedslagsregler på afgiftsgrundlaget.

fortsættes side 468

kraner og vogne

Nye generation kraner med længere rækkevidde og lettere vedligeholdelse

FMV 230 CC	har en rækkevidde på 5,1 m	og en løftekraft på 440 kg ved 4 m
FMV 240	har en rækkevidde på 4,9 m	og en løftekraft på 490 kg ved 4 m
FMV 290	har en rækkevidde på 6,15 m	og en løftekraft på 600 kg ved 4 m
FMV 350	har en rækkevidde på 7,1 m	og en løftekraft på 690 kg ved 4 m

FMV er et datterselskab af HIAB, verdens ældste og største kranfabrik.

Hydraulisk udskud op til 3 m.

Rotator rundtgående.

Grab fra 0,14 til 0,26 m.

Svingcylindre enkelte eller dobbelte, placeret højt eller lavt med kort eller lang kransøjle.

Manøvreventil Monsun med let-præcis betjening og flydestilling.

Alternativ: Danfoss proportional ventil PVG 32.

Lettere vedligeholdelse, med længere smøringsintervaller på grund af oliefyldt svinghus og teflonbelagte lejeffader.

FMV/Moheda boggievogn med eller uden robust hydraulisk rammestyring, der gør vognen smidig og stabil i brugen.

Svingbare kæpstokke for beskyttelse af træ og vogn. Støtteben er ikke nødvendige ved rammestyring på grund af vognens robuste konstruktion og gode stabilitet.

3 justerbare **tværtraverser** er standard for bedst mulig tilpasning af træ længde og belastning.

Med eller uden **hydraulisk drev** på boggiehjulene der består af to Danfoss motorer med to drivruller der trykkes ned mellem hjulene.

Fordele ved FMV-Moheda drevne boggie:

- 1) Træk på alle 4 boggiehjul.
- 2) Store hjul for bedre fremkommelighed og lavere marktryk.
- 3) Kæder og bånd ikke nødvendige.
- 4) Dækmønstret holdes rent og dækket skånes.
- 5) Drivrullerne løftes helt fri og står stille når drevet ikke bruges, ingen slid, ingen modstand. **Enkel og robust.**

ROWITEK-MIRANA

Telefon 03 78 85 55

Gl. Færgesø - 4771 Kalvehave

Svend Meldgård

Frisenvoldvej 13 - Frisenvold
8900 Randers

Salg - Service - Reparation

Tlf. 06 - 44 52 75 - Bil tlf. 049 - 7 80 30

Behandling af forslag til skovlov

Uddrag af de politiske partiers ordførertaler.

Folketinget havde den 29. november 1. behandling af forslaget til ny skovlov. Forslaget er næsten identisk med det forslag der blev fremsat 28. januar 1988 – og som bortfaldt i forbindelse med folketingsvalget.

Vi gengiver her kort synspunkter fra ordførerne for de politiske partier:

Henning Nielsen (S) gav udtryk for, at forslaget næsten var identisk med det tidligere behandlede forslag, bortset fra planlægningsbestemmelsen, som var taget ud og fremsat som selvstændigt forslag. HN kunne tilslutte sig dette.

Med hensyn til Skovrådets sammensætning er også dette uændret i forhold til det tidligere, og HN ønskede dette diskuteret i udvalget. HN gav udtryk for, at S var præsenteret for synspunkterne om, at forslaget ikke tog nok hensyn til "grønne synspunkter" og at forslaget tog for vidtgående hensyn hertil.

HN fandt, at der inden for lovforslagets rammer måtte kunne findes en ligevægt. HN ønskede dog en garanti for, at friluftsjakterne ikke ville blive nedprioriteret i statskovene.

Bernt Johan Collet (K) fandt, at intentionerne om en øget tilplantning var gode, og at man skulle forsøge at motivere private til en øget tilplantning også uden tilskud gennem andre lovændringer. BJC lagde vægt på, at dette sker på frivillig basis.

BJC fandt, at forslaget giver et godt grundlag for skovbruget i mange år fremover og lagde afgørende vægt på, at loven fortsat kan fungere som skovbrugets "grundlov". Løvtræstøtteordningen kunne BJC gå ind for, men fandt, at der i forbindelse med generationsskifter i skovbruget er en stor risiko for forhugning. Dette problem må finde en løsning.

Margrete Auken (SF) fandt formålsbestemmelsen i orden, men manglede indhold i forslaget, som lever op til denne. MA gav udtryk for, at bestemmelsen om god skovdrift enten måtte udgå eller deles i to, således at også de miljø- og naturmæssige forhold indgår. Med hensyn til bøgeskoven fandt MA ikke, at forslaget sikrede den for-

nødne beskyttelse. Der må restriktioner ind. Herudover ønskede MA 10-års reglen genindført.

Med hensyn til Skovrådets sammensætning fandt MA, at Skov- og Naturstyrelsen ("vedstyrelsen") måtte have mere modvægt. SF var dog "fuld af forhandlingsvilje".

Hanne Severinsen (V). HS henviste til tidligere ordførertaler og gav udtryk for vigtigheden af, at sikre skovene i alle forslag, herunder at sikre mangfoldigheden. HS var enig med BJC i, at man skulle motivere private til en øget tilplantning, og dette kunne føre til, at visse områder skulle gøres til frijord.

Knud Lind (FP). KL gav udtryk for, at det går skidt med den grundlovssikrede ejendomsret, som er ukrænkkelig. Forslagene blander sig alt for meget i skovejerenes drift og var udtryk for en socialiseringspolitik. KL gennemgik flere punkter i forslaget, hvor det offentlige "blander sig". Forslaget er udtryk for en påbuds- og forbudsmentalitet. KL gik stærkt imod udstykningsforbuddet.

Marianne Jelved (Rad. V). MJ roste forslaget, herunder embedsmændenes

gode og grundige forarbejde. MJ var meget positiv overfor løvtræstøtteordningen, men ønskede en oversigt over de forskellige tilskudsmuligheder. MJ sagde til slut, at hendes indlæg også var gældende for Kristeligt Folkeparti.

Lis Holmberg (CD). Forslaget blev grundigt behandlet sidst og CD kunne tilslutte sig forslaget.

Lone Dybkjær. Takkede for den positive modtagelse af forslagene og gav udtryk for, at Skovrådets sammensætning må diskuteres i udvalget. Med hensyn til privates tilplantning fandt LD, at bl.a. landbrugsloven kunne indeholde nogle begrænsninger, og hun ville lade meddelelsen gå videre til landbrugsministeren.

Henning Nielsen (S) efterlyste ministerens garanti mod afskedigelser i statsskovbruget.

Denne garanti kunne *Lone Dybkjær* ikke give, da der p.t. foregår strukturomlægninger, som kan medføre afskedigelser.

Referat v. Hans Hedegaard, Dansk Skovforening

Opfylder skovbrugets seneste krav

Kan også fås på leasing

Få tilsendt vore specifikationer

Specialfabrik for mandskabs- og sanitetsvogne

Arnold Jensen
VOGNFABRIK
Lyngvej 3, 9000 Aalborg
Tlf. Aalborg 08 18 02 77
Aften 08 18 02 83

Entreprenørskovbruget/administrationsformer i skovbruget

– interview med skovrider Due, Løvenholm.

Løvenholm bruger entreprenører i stor stil. Skovrider Due diskuterer her entreprenørens arbejdsopgaver, bortforpagtning af skov, om hvordan skader fra maskinerne reduceres, intensivt skovbrug m.m.

Ved Dansk Skovforenings maskinkonsulent FRANS THEILBY.

Hvordan gik det til at I begyndte med entreprenører på Løvenholm?

Det startede i forbindelse med stormfaldet, hvor vi brugte en Logma. Senere kom der nogle svenskere, men det gik for langsomt. For nogle år siden startede vores nuværende entreprenør, som altså kører her endnu.

Arbejdsopgaver til entreprenøren

Hvad er forudsætningen for den udstrakte brug af entreprenører på Løvenholm?

Entreprenøren skal have fornøjelse af det, og så må vi byde ham nogle arbejdsopgaver, som gør, at han kan leve af det. Maskinerne er gode i de små dimensioner, men det hjælper os ikke meget i tømmer. Det er der, hvor der er mange grene i forhold til træmassen, at maskinerne er overlegne.

Når I ønsker at bruge entreprenører, er det altså til skovning i små nåletræ; er der andre arbejdsopgaver, hvor I kunne tænke jer at anvende entreprenører?

Der er entreprenører på alt grøftearbejde på nær ganske små strækninger, hvor man ikke kan byde entreprenøren en reel dags arbejde. Hvis man har et ordentligt oprensingsar-

bejde på mange ha, bør der entreprenører til; ligeledes foregår høst af pyntegrønt ofte med entreprenører.

Det drejer sig jo om at nedbringe antallet af fastansatte, og når så skovningsarbejdet overtages af entreprenører, nytter det ikke noget, at vi har en spidsbelastning i pyntegrønt og står og mangler 30 mand, når vi faktisk kun har 8. – Det hele skal hænge sammen på et distrikt som det her, ellers må flere slutte sig sammen.

Sammenslutning af flere distrikter med fuldtidsbeskæftigelse af en entreprenør, hvad siger du til det?

En god entreprenør bør have flere maskiner, en til det lidt mindre og en til det større og så et udkørselskøretøj. Vi kan beskæftige en sådan entreprenør næsten fuldtid og er ikke interesseret i, at han kører alle mulige andre steder. Så bliver det ikke effektivt. – Til gengæld garanterer vi ham beskæftigelse i en vis periode.

Bortforpagtning af skov

Hvor går grænsen for anvendelse af entreprenører? Jeg ved, at I bortforpagter forsythiaarealer til ca. 5.000 kr./ha pr. år – hvorfor ikke gøre det samme med pyntegrøntarealerne?

Det kunne man godt forestille sig, men det er ikke så nemt at gøre med et pyntegrøntareal. Hvis grossisterne vil leje et areal, så er de velkomne.

Men jeg tror, at løsningen er lige til kanten. Forsythia er en standardvare – og ligeledes rødeg, men det er anderledes med nordmannsgran, og man kan frygte, at de tager skade, og at man får ødelagt produktionsapparatet.

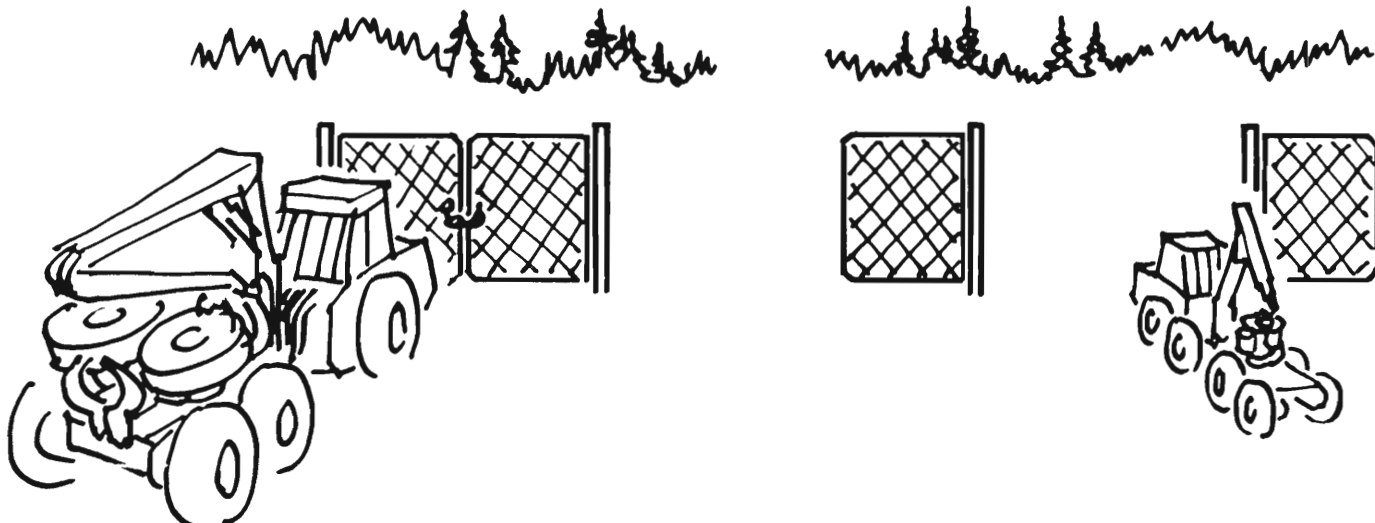
Som vi kører nu, hvor grossisterne selv klipper arealerne, og hvor de ældste har været her i 38 år, er jeg såmænd ikke betænkelig. De ved jo, at de kommer igen næste år.

Jeg ville være lidt betænkelig ved en forpagtningsaftale m.h.t. pasning af arealerne. Når et gods forpagter jorden ud, er det, fordi de tror, at forpagterne kan gøre det bedre.

Jeg mener, vi er dygtige til pasning af pyntegrønt, og både skovfogeden og jeg selv tager på kurser og dygtiggør os. – Det må være en afvejning af stærke og svage sider hos os selv, og derefter bør man selvfølgelig gå til entreprenøren med de svage sider.

Det er et spørgsmål om penge. Skal man investere 1 mill. og ikke har pengene, så er det altså lettere at forlade sig på entreprenøren. Når vi klipper

Skal vi åbne portene for entreprenørerne – uanset arbejdsopgaver og maskintyper?

her, vil vi gerne være færdige d. 20 november, og så er det altså en fordel, at entreprenøren møder op med lifte osv. og vi slipper for at investere i sådant grej.

Salg på roden

Salg af træ på roden til f.eks. savværker, er det en løsning?

Selvfølger kan det lade sig gøre, det fungerer jo stort set over hele verden, så hvorfor skulle vi ikke også kunne finde ud af det. Vi gør det ikke, fordi vi ikke mener, der er nogen fordel ved det. Vort system er ikke gearret til det.

Entreprenøren er god til at køre maskinen, og vi er gode til at sælge træet. – Råtræmarkedet er så styret, så jeg tvivler på, at entreprenøren kan opnå nogen merpris.

Det gælder om, at entreprenøren har tilstrækkelig beskæftigelse, og at der opbygges et tillidsforhold mellem entreprenør og distrikt.

Det er noget andet, hvor man har hovedentreprenører med mange maskiner og mennesker involveret. Det koster i administration, og vores administration i forbindelse med vore entreprenører kan ligge på et meget lille sted. – Det kræver nødvendigvis, at vi følger med i arbejdet og taler sammen om problemerne.

I laver ikke detaljerede kontrakter med jeres entreprenører?

Vi snakker om det hen ad vejen. Hvis jeg registrerer for mange skader, siger jeg det til dem, og så justerer vi sporbredde, eller hvad der nu har været årsag til problemet.

Entreprenørerne laver ikke flere skader, end vi selv gør, men man skal selvfølgelig følge op på arbejdet her lige så vel som andre steder. Ligeledes har vi heller ingen problemer med, at entreprenøren forhugger bevoksningerne, for han ved jo, at han kommer igen om 3-4 år, og så skal der gerne være noget at hugge til den tid.

Skader fra maskinerne

Er I villige til at betale entreprenøren ekstra for at anvende skånsomme maskiner?

Maskinerne kan blive for små eller specialiserede for entreprenøren til, at han kan tjene til brødet. Man kan ødelægge hvad som helst med en hvilken som helst maskine. Det er føreren, det kommer an på.

Vi har en del bakket terræn, og det kræver maskiner med en vis motorstyrke og terrænfremkommelighed, men forudsat at prisen er den samme, vil det givet være en fordel for os, at entreprenøren kan tilpasse maskin-

størrelsen til bevoksningstypen.

Entreprenøren binder mange penge i en mindre maskine og kan risikere at have en maskine til 750.000 kr. stående i perioder – det må siges at være en dårlig anvendelse af penge. Distriktet må så hellere ræsonnere, at den større maskine ikke er helt velegnet, men kan dog anvendes under visse forudsætninger.

Såfremt entreprenøren tilbyder at investere i bæltter til udkørselsmaskinen for at reducere marktrykket, vil I så betale f.eks. 5 kr. ekstra pr. udkørt rm?

Jeg tror snarere, vi er indstillet på at tilrettelægge skovningen og transporten, så vi undgår at køre på blødbundsarealer forår og efterår.

Vi har ikke konstateret trykskader på den højere bund, og på de vanskelige steder kan vi bruge vore egne folk. Så jeg tvivler på, at vi vil betale ekstra.

Intensivt – ekstensivt

De administrative lettelser, som er opnået ved at anvende entreprenører, hvad er de anvendt til?

Der er bortrationaliseret en del, sådan at vi fra engang at være 9 personer i administrationen nu kun er 3,5. Det er sket ved naturlig afgang og kun i et tilfælde ved afskedigelse. – Det går i hvert fald ikke dårligere nu.

Skovfolk har let ved at gøre problemer ud af noget. Bare regnskabet er godt nok, og revisoren og bestyrelsen er tilfredse, så er det vel tilfredsstillende. Vi har en middelbonitet, og principielt gror alle træerne ens.

Planen bør indeholde oplysninger om, hvad der er en normalhugst, helst fordelt på effekter, og derefter kan bestyrelsen se, om der foregår en kapitalhævning.

Hvad forstår du ved intensivt og ekstensivt skovbrug?

Det er et spørgsmål om udgifternes størrelse – der er intet i vejen for, at skoven drives vældig intensivt med entreprenører. Er det billigere med entreprenører, bør man vælge dem.

Intensivt skovbrug behøver ikke nødvendigvis at være karakteriseret ved ringe brug af maskiner og intensiv pyntegrøntdyrkning. – Hvad hjælper det, at man kan tjene 100.000 ekstra på sit pyntegrønt, hvis man sætter 200.000 til ved skovning af yngre nål.

Afslutning

Hvordan ser du udviklingen fremover?

Vi skal passe på, at det hele ikke bare går op i teknik. Der er stadig brug for noget filosofi og gammeldags skovdyrkning. Der er en tilbøjelighed til, at vi er meget økonomisk og teknisk orienterede.

Teknikken skal rette sig efter skovdyrkingen og ikke omvendt. – Mange skovteknikere tror, at de er verdensmestre i maskiner, det kan enhver smed jo klare. De skal vide noget om, hvad maskinerne kan, og hvordan de skal indsættes.

Skovdyrkingen er det primære, så kan man selvfølgelig godt skele til maskinudviklingen og prøve at påvirke den, men dyrkingen er det vigtigste – og det er da heller ikke så mærkeligt?

John Rolskov's Planteskole I/S

Sønder-Vissing, 8740 Brædstrup
Telefon 05 75 40 53

SKOVPLANTER
i gode provenienser,
samt planter
til rekreative formål m.v.

Prisliste tilsendes efter ønske.

Skovplankulturene står under
Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter.

FORD 6700

med 4-hjulstræk
nye dæk
5700 timer
årgang 1979
udrustet som
skovtraktor.

Pris: Kr. 135.000
– evt. bytte med
anden Ford-traktor.

Henv. til:
Tlf. 09 95 56 55

Hurtig og effektiv stødrydning

Ny fransk maskine muliggør rydning af stød fra afdrifter på en skånsom og billig måde.

Efter afdrift af en bevoksning efterlades stødene, og de kan – hvis det ønskes – fjernes f.eks. med bulldozer, traktor med kæde eller ved sprængning.

Stødrydning har ikke været almindelig praksis i skovbruget, dels fordi det er ret bekosteligt (adskillige tusinde kr. pr. ha), dels fordi jordstrukturen let ødelægges når de kraftige maskiner river rødderne op. Man klarer sig i reglen med at plante uden om stødene, men må så leve med at maskinel plantning og jordbearbejdning er vanskeligt.

En ny fransk maskine kan måske løse det problem. Den blev demonstreret af Parkteknisk Institut på Vallø skovdistrikt den 1. december.

En tand der skærer sig gennem stødet

Maskinen er udviklet af firmaet Becker, som i 30 år har arbejdet med skovnings- og transportudstyr. Selve rydderen kan beskrives som en kraftig skovl med 7 tænder på forsiden og en lodret kløvekniv. Skovlen monteres på en gravearm på en stor, 80 - 150 HK hydraulisk gravemaskine.

Stødet fjernes ved at blive gravet væk i mindre stykker – der iøvrigt udgør et prima sankebrænde – og den tandede udskæring giver en let hug-

Figur 1. De syv tænder samt kløvekniven er slebet helt skarpe før demonstrationen starter.

gende gang. Stødet holdes nede i jorden, idet skovlen er let buet, og det bevirker at stødet skæres igennem og ikke rives op af jorden. Hvis stødet er nogle år gammelt, kan træet flække og noget af stødet kan blive revet op af jorden.

Det er store kræfter der er involveret – hver gang tanden har været truk-

Figur 2. Dette stød blev skåret ned på ca. 80 sekunder. Bemærk "striberne" i veddet, der viser de enkelte snit.

ket gennem stødet, står der damp op. Maskinen blev demonstreret i en egebevoksning med stød på 40 - 50 cm diameter, og den gnavede let og uhindret 10 - 20 cm ned under jordoverfladen på 70 - 80 sekunder.

Da rydderen skærer sig igennem træet, er der ingen begrænsning på hvor stort stød den kan klare. Firmaets

Figur 3. Selv helt op til en campingvogn kunne stødet fjernes uden at gøre skade.

Figur 4. Forsøgsarealet i Vallø Strandskov – rydning af et stød varede her i gennemsnit 50 sek.

repræsentant var lidt skuffet over de små danske træer, for de har fjernet stød på op til 3½ meter i diameter.

Selve rydderen er af særdeles solidt jern og vejer 250 kg. Tænderne slides naturligvis og må slibes 1 - 4 gange om dagen - afhængigt af hvor mange sten der er i jorden. Slibningen sker let med en vinkelsliber monteret på en lille motorsav.

Mindre model med tre tænder

Stødrydderen har kørt i Frankrig siden 1984. Den har været brugt på 2.000 ha afdrifter i franske skove samt i en del parker - i sommer således med opgravning af alletræer i Paris. Den er også solgt til en række lande i og uden for Europa.

Stødrydderen blev demonstreret på en stor gravemaskine, som er almindelig blandt entreprenører. Den er måske lidt overdimensioneret for danske forhold - og især hvis det er mindre stød, f.eks. på granafdrifter der skal ryddes. Her kan måske bruges en helt ny og mindre model med kun fire tænder, som monteres på en rendegraver.

Ved demonstrationen var der så stor interesse, især fra parksektoren, at det er sandsynligt at der inden længe kommer en her til landet. Det vil nok ske på entreprenørbasis, f.eks. blandt firmaer inden for træpleje og anlægsgartneri. Det er også muligt den vil blive købt af bygge-entreprenører, som kan se en fordel i at beskæftige deres store gravemaskiner i den stille periode om vinteren.

Fordele i kulturarbejdet

Der er lavet et mindre tidsstudie på rydning efter tynding i en ældre bøgebevoksning, og man kan herudfra skønne omkostningerne til et par tusinde kr. pr. ha. Men det meste af dette beløb kan formentlig komme ind igen ved at sælge sankebrænde.

Fordelen ved at rydde stødene er at der kan plantes med maskine, der kan laves jordbearbejdning før og efter plantning - hvorved der kan spares kemiske ukrudtsmidler - og endelig bliver terrænet mere jævnt og lettere at færdes på.

Figur 5. Becker stødrydder "graver" sig gennem stødet og efterlader en pæn bunke sankebrænde.

Disse fordele kan meget vel komme til at betyde en (mindre) reduktion af kulturomkostningerne. Hvor meget der spares må man nok vente med til maskinen kører her i landet og der er indhøstet flere erfaringer - bl.a. med den mindre rydder på rendegraver.

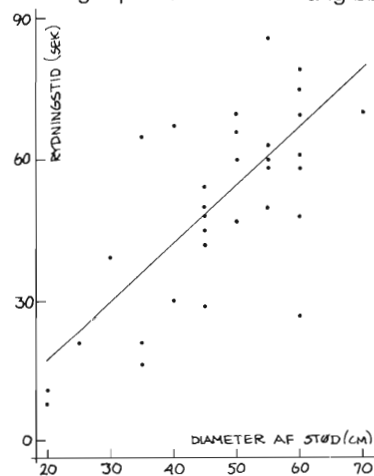
sf

Priser

Selve stødrydderen koster 30.000 kr. Efter længere tids arbejde - mellem 2 uger og 4 måneder - skal den underste, buede del udskiftes, og det er opgivet til 7.000 kr.

Test af Becker stødrydder

Foretaget på Vallø i en 100-årig bøg. Der

er fjernet friske stød samt stød fra forrige hugst 8 år før, ialt 65 stød med diameter 10 - 80 cm og en indbyrdes afstand på 1 - 45 meter.

Resultatet fremgår af diagrammet og disse tal:

Gennemsnitlig støddiameter: 48 cm

Gennemsnitlig rydningstid: 50 sek./0,84 min.

Gennemsnitlig afstand mellem stød: 12 meter

Gennemsnitlig transporttid mellem stød: 22 sek./0,36 min.

Rydning af 48 cm stød med indbyrdes afstande på 12 meter: 1 min. 12 sek.

Dette er maskinens nettopræstation. Hertil skal lægges daglig service, transport mellem parceller osv.

Kalkule (med forbehold)

Efter afdrift af gammel bøg fjernes 100 friske stød samt 30 som ikke er nedbrudt helt. Med en kapacitet på ca. 30 stød i timen samt tillæg for service, transport m.v. bruges 5 timer pr. ha eller ca. 2.000 kr./ha. Der kan sælges 10 rm(?) stødbrænde à 120 kr., og nettoudgiften bliver da 800 kr./ha.

Rydning af gammel gran vil blive 2 - 3 gange dyrere, da der er flere stød, men her vil man måske i stedet bruge den mindre rydder monteret på en rendegraver.

sf

Planter til skov og hegn

**PETER SCHIØTT'S
PLANTESKOLE**

7361 Ejstrupholm
Tlf. (05) 77 25 52

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

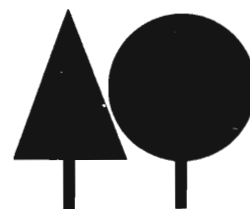
SKOV- OG LÆPLANTER

Planteskolen er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og planter.

Prisliste sendes gerne.

AARESTRUP PLANTESKOLE

v/Kurt Christensen - Aarestrupvej 162 - 7470 Karup
Tlf. 06 - 66 17 90

Fredning af Jægerspris Nordskov

Jægerspris Nordskov, et 360 ha stort område med kystskove og våde strandenge, er ved Overfredningsnævnets afgørelse af 21.10. 1988 fredet.

For skovarealernes vedkommende er fredningens formål:

1. at bevare løvskov,
2. at konvertere nåleskov til løvskov,
3. at drive en del af løvskoven med plukhugst, dvs. en selektiv hugst, der sikrer en stor aldersmæssig spredning indenfor den enkelte bevoksning,
4. at drive den øvrige del af løvskoven som naturskov uden indgreb af nogen art, samt
5. at bevare en nærmere bestemt mængde solitærtræer urørt.

Herudover skal strandengene opretholdes som sådan.

Af de forskellige bestemmelser mere detaljerede formuleringer fremgår det, at Overfredningsnævnet har søgt at bevæge sig på en balancegang mellem dels bevaring af en storstilet natur, dels hensyntagen til et forstligt drevet skovbrug.

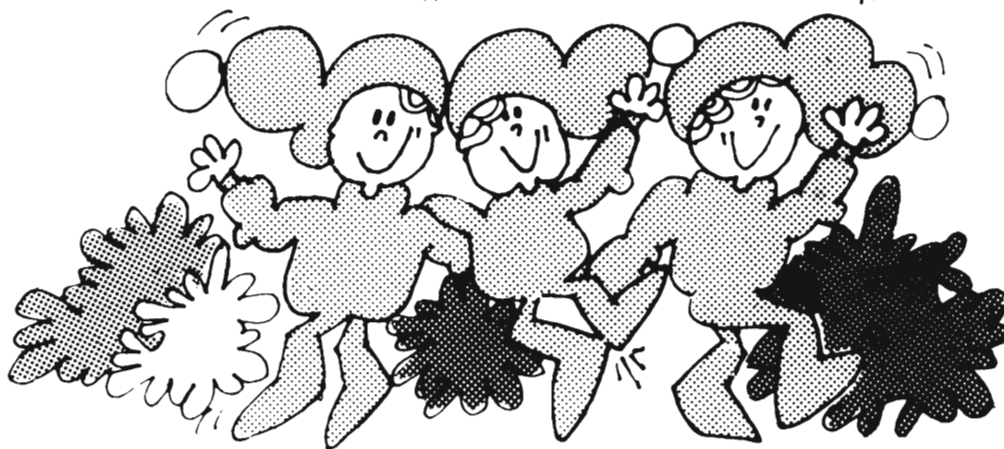
I denne sag som i flere andre, hvor selvforyngelse indgår som plejeprincip, forekommer fredningsmyndighedernes særlige veneration for "danske" løvtræarter dog lidt besynderlig. I flere tilfælde vil f.eks. ædelgran og ær kunne forynge sig selv og såvel opfylde fredningens ånd fuldtud som danne produktive bevoksninger. Den danske

grænse er jo ikke en biologisk grænse, men politisk og kulturelt bestemt.

Overfredningsnævnet fremhæver ekspropriationsproceslovens bestemmelser om, at erstatningen fastsættes til den nedgang i ejendommens handelsværdi, som fredningen medfører. Som erstatning for fredningen er der herefter tilkendt et beløb på ialt 3.000.000 kr. Beløbet hidrører dog alt-overvejende fra fredningen af skovarealerne, der udgør ca. 140 ha.

Skovens ejer "Kong Frederik den Syvendes Stiftelse på Jægerspris" har herudover fået dækket sine udgifter til forstligt sagkyndig bistand.

ljm

**Vi ønsker vore kunder
glædelig jul og
godt nytår**

KAJ DANIEL HANSEN

AUT. KLOAKMESTER

HERSLEVVEJ 25 - 5900 RUDKØBING

TELF. 09 57 15 87

Biltlf. 049 63887

Politikens jagtbog

I efteråret 1988 udkom en ny udgave af Politikens jagtbog. Bogen fremstår som en velbearbejdet helhed og er den perfekte gaveide.

Hovedredaktør: Jørgen Fog, leder af Vildtforvaltningens Skole. Forlagsredaktør: Jens Fleischer. 392 sider, rigt ill. Pris: 298,- kr. indb. Politikens Forlag 1988.

Det er Politikens Forlags tidligere og meget populære håndbog "Jeg er jæger", som er model for denne anden udgave af Politikens jagtbog. Den nye udgave er således i overensstemmelse med den ånd, forhenværende jagtrådsformand og overjagtconsulent G. greve Ahlefeldt Bille lagde for dagen ved tilblivelsen af den gamle håndbog.

Den nye udgave påpeger således, at bevarelsen af vildtet og jagten samt forståelsen mellem grupperne af naturelskere bl.a. forudsætter at jægerne udøver deres jagt på grundlag af bred viden om vildtarternes levevis samt krav til omgivelserne, om jagtens skrevne og uskrevne love, jagtformer, vildtpleje, jagtvåben og meget mere.

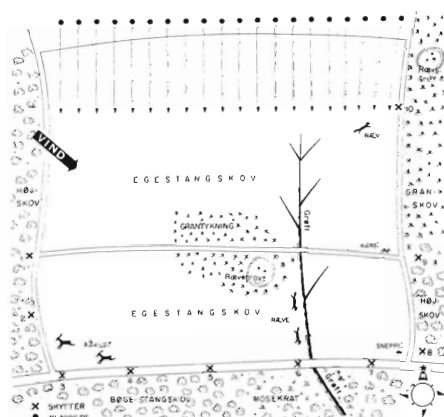
Ud over den almindelige jæger henvender bogen sig til studiekredse, jægerkurser, jordbrugere samt naturelskere, der ønsker et indblik i jægerens verden.

Bogen deles naturligt op i tre hovedafsnit, hvoraf det første omfatter selve jagten og anvendelse af jagtvåben og jagthunde. Andet afsnit omhandler fugle og pattedyr, deres levevilkår, sygdomme, vildtpleje og vildtøkonomi. Sidste afsnit beskæftiger sig med mennesker og vildt, vildtforvaltning, reservater, jagtorganisationer, internationale relationer og jura.

Det første hovedafsnit giver især en god orientering om de jagtformer, der dyrkes i Danmark. Der gives således også for hver jagtform en lille omtale af almindelig jagtetikette, således at den uerfarne jæger ikke står fuldstændigt uforberedt overfor de mange traditioner, der findes indenfor jagten.

Et andet vigtigt afsnit, som ofte vil volde den uerfarne jæger problemer, er behandlingen af det skudte vildt. Der gives f.eks. en udførlig forklaring med illustrationer af opbrækning, flåning og forlægning af hjortevildt samt trofæbehandling og trofæopmåling.

Afsnittet om jagthunde er interessant, idet det samler oplysninger om

Autentisk situation fra en klapjagt på råvildt. Post 6 må anses for den bedste post, hvor de fleste ræve kommer for. Ved post 2 og 4 bryder råvildtet ud på vindretningen. En ræv går bagud til post 10, der bliver stående bag klapperne med ryggen til såten. Haren kommer for post 9, og en sneppe på vej til mosekrattet kommer for på post 8.

alle i Danmark anvendte jagthunde. Der bliver herved et godt grundlag for at vælge jagthund, således at den jagtform man dyrker mest kan kombineres optimalt med en hund.

I andet hovedafsnit er redegørelsen om fugle og pattedyr uhyre vigtigt i relation til den kommunikation, der bør være imellem de forskellige naturorganisationer, såsom jagtorganisationer og f.eks. naturfredningsforeningerne. Der gives for hver enkelt art en udførlig beskrivelse af kendetegn og levevis samt eventuel jagttid, og for enkelte udvalgte arter en yderligere redegørelse for svingninger i bestanden i forbindelse med f.eks. menneskelig påvirkning af naturen.

Dette leder over i afsnittet om terrænpleje på land, der giver en fin forklaring på hvorledes man som jordbrugere kan udnytte det åbne land via vildtplantninger, således at der opstår attraktive pletter for særligt de jagtbare dyr, men også til gavn for alle andre vilde dyr. Der gives desuden en orientering om de forskellige landbrugsafgrøders positive/negative indvirkning på vildtet.

Med sidste hovedafsnit omhandlende vildtforvaltning, jura m.m. rundes bogen harmonisk af. Den efterlader et indtryk af en god og bred faglig orientering om alt, hvad der har med jagt at gøre, skrevet af specialister, men i et let tilgængeligt sprog.

Otto Reventlow

Køb af savværkstømmer

Kontant betaling

**FAXE LADEPLADS
SAVVÆRK ApS**
4654 Faxe Ladeplads
Tlf. (03) 71 61 73

En god samarbejdspartner og leverandør når det drejer sig om

SKOVPLANTER

Arborea Dania

Dansk Planteproduktion A/S

DK-8723 Løsning, Danmark

Tlf. 05 65 12 11

Telex 61 124 arbor dk

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

STØRRE VÆKST MED TUBEX®

Velegnet til
de fleste
træsarter

Affaset overkant
så barkskader
undgås

Vækstrøret er
extruderet i
et stykke uden
samlinger

Nedbrydes biologisk
efter 5 - 7 år

Vækstrøret har
både opbindingsrille
og opbindingsbånd

NB: TUBEX VÆKST-
RØR LEVERES
NU I 3 HØJDER:
60, 120 og 180 cm

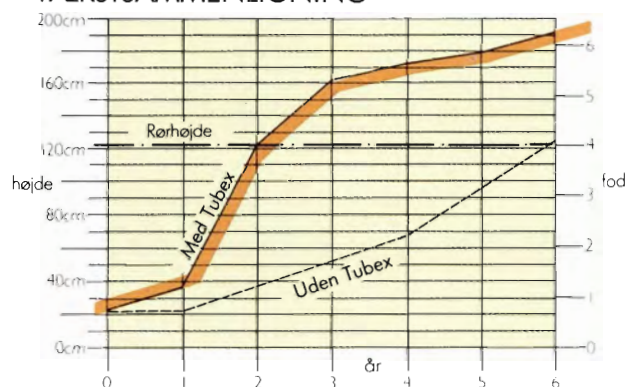
Vækstrør, højteknologi til skovbrug.

Skab et lunt og fugtigt mikroklima for dine træer. Ved at benytte Tubex vækstrør, kan væksthastigheden øges med op til 300% i de første leveår.

Brug Tubex vækstrør så frost- og vildtskader undgås og træerne beskyttes imod uønsket vegetation.

Tubex vækstrør til effektivt skovbrug.

VÆKSTSAMMENLIGNING

VÆKSTTID FRA 20cm - 120cm
Uden Tubex 6 år
Med Tubex 2 år

JA TAK

- Send mere information om Tubex vækstrør
 Jeg skal bruge ____ vækstrør, send et godt tilbud

Navn: _____ Tlf.: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____ By: _____

Poda Hegn

Øde Hastrupvej 65
4000 Roskilde

02 35 05 06

121
Sendes
ufrankeret
Modtageren
betaler portoen

EF nærmer sig skovbrugsområdet

I EF drøftes for tiden en række forslag til forordninger på skovbrugsområdet, der forventes vedtaget før sommeren 1989. Om få år er det indre marked i Fællesskabet etableret, også på skovbrugsområdet. Der skal derfor gennemføres en række aktiviteter til forberedelse af dette. I artiklen refereres en workshop om tilplantning af landbrugsjord.

Af PETER MUNK PLUM, Skov- og Naturstyrelsen, Skovdyrkningskontoret.

EF-rådet skal i den kommende tid drøfte forskellige forslag der tilsammen udgør et oplæg til en samlet strategi og aktion på skovbrugsområdet på Fællesskabs-niveau.

Her berettes om indtryk af en EF-workshop, der blev afholdt den 20. - 21. oktober 1988 ved Landbrugsuniversitetet i Gembloux i Belgien. Workshop'en, der i de kommende år vil blive fulgt op af en række tilsvarende møder til forberedelse af Fællesskabets skovbrugsstrategi og Fællesskabets indre marked på skovområdet, drejede sig om tilplantning af landbrugsjord.

Workshop'en i Gembloux

Det viste sig ved mødets begyndelse, at arrangørerne af workshop'en med betegnelsen agroforestry ikke blot har tænkt på en jordbrugsform, hvor der på de samme arealer samtidigt dyrkes både landbrugs- og skovbrugsprodukter, men også på konvertering fra landbrugs- til skovbrugsproduktion (skovrejsning).

Workshop'en var arrangeret af universitetet i Gembloux og af skovbrugs- og naturresourcefakultetet ved universitetet i Edinburgh i fællesskab. Der var repræsentanter for alle de nordlige EF-lande samt Italien, og desuden for EF-kommissionen og for Sammenslutningen af skovejersorganisationerne i EF-landene.

Workshop'en blev indledt ved rektor for universitetet i Gembloux, professor *Hanotiaux*. Universitetet omfatter undervisning og forskning indenfor landbrug, havebrug og skovbrug og er den centrale institution i Belgien på området. Der er ca. 1.000 studenter og ca. 1.000 medarbejdere.

Professor *Rondeaux*, Gembloux, afstak rammerne for workshop'en. EF har i de senere år vedtaget forordninger og direktiver vedrørende set-aside, skovbrug m.v., og dette skal nu udmontes i praksis i medlemslandene. I forbindelse hermed foreslog *Rondeaux* følgende emner drøftet på workshop'en:

130 år gammel marginaljordstilplantning med bøg i Forêt de Soignes ved Bruxelles. Kan Danmark i et indre marked hamle op med disse fantastiske vellykkede bevoksninger, som udvikles under mere gunstige jordbunds- og klimaforhold end herhjemme?

1. Socio-økonomiske konsekvenser af skovrejsning, begrænsninger og trends.
2. Forskellige træarters produktivitet på tidligere landbrugsarealer.
3. Idéer fra praksis ved agroforestry i New Zealand.
4. Muligheder for at oprette en EF-databank med oplysninger vedrørende agroforestry.
5. Identificere forskningsbehovet på området og problemer med at formidle resultaterne deraf til de enkelte landbrugere.

Holland: Planlægning for skovrejsning

Økonomen *de Wit* fra forskningsinsti-

tutionen de Dorschkamp i Holland fortalte om de hollandske overvejelser vedr. skovrejsning på baggrund af EF's set-aside-ordninger.

Skovrejsningen tænkes gennemført på baggrund af en fysisk planlægning på provins-niveau, fulgt op af kommunal finjustering. Det nuværende skovareal er på 330.000 ha (10% af arealet), og målet med skovrejsningen er over 50 år at forøge:

- skovarealet med 35.000 ha
- poppelplantagerne med 15.000 ha
- længden af hegn med 10.000 km.

Der gives tilskud på gennemsnitlig 1.300 Ecu pr. ha (dvs. ca. 11.000 kr) med 25 års fortyndelsesret, derefter er arealet "fredskov".

de Wit understregede nødvendigheden af at inddrage alle interessegrupper ved udpegningen af skovrejsningsområderne.

de Wit afsluttede med en meget spændende gennemgang af et scenario for skovrejsning i en provins på 16.000 ha, der i dag er præget af mælkeproduktion. Alene som følge af de nu fastlagte EF-mælkekvoter og -priser kan det beregnes, at ca. 2.500 ha landbrugsjord vil være "udskudt" i den pågældende provins til f.eks. skovtilplantning omkring år 2000. I scenario'et er der herefter vist forskellige perspektiver for opbygning af flere små nye skove eller færre, større.

Irland: Skovrejsning for alle

Forskningsleder *M. Bulfin-Teagasc* fra det irske forstlige forsøgsvæsen fortalte herefter om marginaljordstiltplantning i Irland og om de tanker, man der foreløbig har gjort sig om gennemførelse af EF's set-aside-forordning.

I de seneste 30 år er der tilplantet et par 100.000 ha i Irland. Tiltplantningsaktiviteterne er fordoblet inden for de sidste 5 år med medvirken af såvel private jordejere som institutionelle investorer.

Samtidig synes der at være sket et betydeligt skift i jordbrugernes holdning til skovtilplantning fra en ligegyldig eller negativ holdning til en direkte positiv.

Det er især de middelgode landbrugsjorder, der tilplantes. I de senere år har der desuden været stor interesse for at tilplante de udbredte vådbunds-jorder, hvor landbrugs- og skovbrugsøkonomien kan konkurrere direkte med hinanden.

Set-aside-forordningens skovbrugsdel tænkes gennemført sådan, at hele landbrugsejendomme skal indgå en aftale med det offentlige på én gang, sådan at for små skovstykker undgås. Desuden vil der blive udpeget områder med særlig gode landbrug, hvor der ikke må tilplantes.

Der vil blive etableret 1.400 prøveflader til undersøgelse af potentiel skovproduktivitet på tidligere landbrugsarealer. Der vil fortsat i overvejende grad blive tilplantet med sitkagran.

Vesttyskland: Plantning for minirotation

Forstassessor *E. Friederich* fra Forbundsrepublikken Tyskland fortalte om agerjordtilplantning med pile og popler i minirotation. Den hessiske forstlige forsøgsanstalt har iværksat et mellemstort forskningsprojekt med 2

og 5 års rotationer. Forsøget er endnu ikke gjort op.

I en efterfølgende diskussion enedes en stor del af deltagerne i workshop'en om, at man ikke burde anbefale pile og popler i minirotation som en væsentlig del af opfølgningen af EF's set-aside-ordning. Der blev peget på, at de natur- og miljømæssige konsekvenser ofte vil være uheldige og på, at da der ikke findes noget regulært marked for produkterne, kan økonomien deri endnu ikke beskrives.

Erfaringer fra New Zealand og Chile

Landbrugsøkonomen *Terry Thomas* fra Landbrugsuniversitetet i Bangor, Wales, fortalte om agroforestry-systemer på New Zealand under tempererede forhold.

Der er udviklet forskellige agroforestry systemer i New Zealand, baseret på kvæg eller fåregræsning og fyrre- eller nothofagustrær samt slægtskrydsningen Cupressucyparis leilandii.

Enten plantes træerne på stor afstand, f.eks. 20 × 20 m, eller de plantes i særlige tømmerbælter. Under alle omstændigheder opstammer man træerne til 6 m's højde, og da de anvendte arter ikke sætter adventivskud m.v., vil der på et tidspunkt blive 6 m stort set fejlfrit træ.

Beskyttelsen af træerne mod husdyrene er naturligvis et problem – det gøres især ved beskyttelse af træerne, evt. med tornede vækster. Desuden har man fundet ud af, at overfodring af lam med træblade i et par måneder får dem til for bestandigt at vægre sig mod at æde den pågældende træart.

Baseret på de erfaringer og på tilsvarende fra det nordlige Chile har man anlagt et antal forsøg i Nordøstwales baseret på poppel og fåregræsning. Hidtil går disse forsøg lovende.

Terry Thomas's pointe er, at agroforestry på grundlag af de nævnte principper kan være en mulig blød overgangsform fra landbrug til skovbrug, fordi

- den landskabelige og økologiske overgang ikke sker så hurtigt, og
- de enkelte landbrugere kan beskæftiges med traditionelt jordbrug i konverteringsfasen.

Det, som samfundet ifølge Thomas bør give som refusion via set-aside-ordningerne, er det driftsmæssige tab ved agroforestry-formen i overgangsperioden, medens den opsparede vedkapital bør finansiere den egentlige skovtilplantning.

Frankrig: Læbælter og spredningskorridorer

Fuldmægtig *Pierre Bazin* fra det fran-

ske landbrugsministerium holdt et fremragende foredrag om læbælter i Frankrig. Regeringens politik er en omfattende udbygning af læbælterne i Frankrig med henblik på styrkelse af småbiotoper og spredningskorridorer og på at udvikle det flersidige jordbrug på bedrifterne.

- For at fremme dette mål
- gives der tilskud til etablering og drift af læbælter. Dette vil fremover bl.a. blive søgt finansieret over set-aside-ordningerne
 - gennemføres der forsknings- og udviklingsarbejder, herunder med henblik på teknologisk udvikling
 - gives der støtte til konsulent-organisationerne på området
 - gennemføres efteruddannelse af jordbrugere i læbælte-teknik
 - udarbejdes fysiske planer på kommuneniveau for læbælter
 - etableres der erfa-grupper blandt jordbrugere vedr. læbælter.

Storbritannien: Flest mulige skovlandmænd

Administrationschef *Calvin Booth* fra Forestry Commission i UK gennemgik de engelske overvejelser om gennemførelse af set-aside-ordningerne. Hans gode foredrag var i høj grad på linie med bl.a. Pierre Bazin's, dog sådan, at objektet for de engelske aktiviteter er skovtilplantning og ikke læbælter. Den væsentligste forskel fra de danske overvejelser derom er, at man i UK næppe vil søge at lave egentlige skovrejsningsområder, men at man i stedet vil lade EF-ordningen komme så mange landbrug til nytte som muligt.

Carol Lloyd fra den private institution "Environmental Resources Limited" supplerede med en række interessante spørgsmål omkring EF's skovrejsningspolitik. Hendes udgangspunkt var: Er befolkningerne, herunder den del, der bor på landet, mentalt gearret til en omfattende skovrejsning? Hun mente, at det p.t. ikke er tilfældet, og at det er nødvendigt med en indsats:

- for information og debat om skovrejsning, herunder undersøgelse af hvilke landskabstyper folk vil have, og
- for forskning i teknikker vedr. skovtilplantning – hvordan kan det gøres, så det økologisk og socio-økonomisk bedst muligt kan indpasses i det eksisterende landskab og erhverv?

Workshop'ens konklusion

Konklusionen er en indstilling til EF-kommissionen fra workshop'en. Det bliver her understreget, at for at styre

EF's set-aside-ordning på skovtilplantningsområdet er der behov for forsknings- og udviklingsarbejder:

- hvorledes skal/bør skovtilplantningen planlægges?
- hvordan skal konverteringen fra land- til skovbrug gennemføres? Kan erfaringerne fra New Zealand/Chile/Wales bruges?
- hvad er de økologiske konsekvenser?
- hvad er de samfundsmæssige konsekvenser?
- hvordan inddrages befolkningen/jordbrugerne bedst muligt?

Litteratur

Alle de nævnte notater blev udleveret ved EF-workshop i Gembloux den 20. - 21. oktober 1988 med titlen: "The ecological options and socio-economic benefits of agroforestry in temperate zones."

BAZIN, PIERRE and GUINAUDEAU, CLAUDE: Implementation Methods and Technics of Shelterbelts in Farming Concerns in France. 7 sider.

BOOTH, T.C.: Preparation of a Research and Extension Service Programme for Farm Forestry in the United Kingdom. 11 sider.

DIMITRI, L. and FRIEDRICH, E.: Alternative Use of Agricultural Land for Plantation of Fast Growing Tree Species in Short Rotation. 10 sider.

LLOYD, C.J.: Ecological and Environmental Consequences: Are they a Limitation or an Incentive to Agroforestry? 8 sider.

THOMAS, T.H.: Evaluating the Economics of Temperate Agro Forestry using Sensitivity Analysis. A case study of Poplar, Cereals and Livestock in the Lowlands of the Welsh Borders. 23 sider.

THOMAS, T.H., PENALOZA, T. and KELLAS, J.: Temperate Agroforestry Systems for Northern Europe. Some Lessons from New Zealand and Chile. 16 sider.

de WIT, A.P.W.: Afforestation of Agricultural Land: An Evaluation Method for Decisionmaking at the National/Regional Level. Discussion Paper Summary. 2 sider.

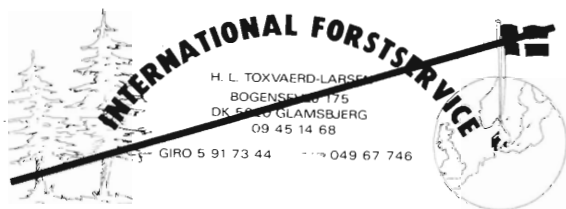

Paludans Planteskole A/S

Klarskov - 4760 Vordingborg
Telefon 03 78 20 09

Skovplanter, Læ-, Hæk- og
Hegnsplanter.

Tilsluttet Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter.

H. L. TOXVAERD-LARSEN
BOGENSVEJ 175
DK 5600 GLAMSBJERG
09 45 14 68

GIRO 5 91 73 44 049 67 746

BEMÆRK!

Nyt navn - Ny adresse
(Samme personer)

INTERFORST KIS

BLÅKILDEVEJ 8
STUBBERUP
DK 5610 ASSENS
TLF. 09 79 10 75 - FAX 09 79 11 75
04 96 77 46
GIRO 4 88 12 22

Vi er stadig billigst med:
Motorsave, skovudstyr, sikkerhedsudstyr.
Rekvirer vor prislister!

Brændedeputater

Ved Højesterets dom af 2. november 1988 blev der sat punktum for en årelang konflikt om, hvordan afløsningssummen for et brændedeputat skal beregnes. Et flertal af rettens medlemmer gav Skov- og Naturstyrelsen medhold i, at beregningen foretages med udgangspunkt i brændepriserne i 1918.

Af fuldmægtig, cand. jur. BIRGIT HONORÉ, Skov- og Naturstyrelsen.

Hvad er et brændedeputat?

Ordet deputat bruges om en ydelse, især naturalydelse, som ikke direkte har baggrund i et gensidigt kontraktforhold. Der kan være tale om brændedeputat, tørvedeputat, korndeputat m.v. Forpligtelsen til at levere deputatet hviler som en grundbyrde på yderens ejendom.

I Statskovbruget har man kendt til 3 former for brændedeputater "til fremmede", dvs. til andre end Statskovbrugets personale:

1. *præstedeputater*, der oprindeligt har været en del af præsternes løn,
2. *skoledeputater*, der blev funderet i forbindelse med oprettelsen af Rytter-skoler, og
3. *bondedeputater*, der har oprindelse i tidligere tiders fæsteforhold, og som blev bevaret i forbindelse med arvefæstet.

Mens præste- og skoledeputater har været kendt stort set over hele landet, er det vist kun i Nordsjælland, at Statskovbruget har kendt til bondedeputater, nemlig på de tidligere krongodser.

Lov om afløsning af grundbyrder

I 1918 vedtog Rigsdagen lov nr. 505 af 28. september 1918 om afløsning af grundbyrder. Loven omfatter, jfr. § 1:

1. grundbyrder, der udredes i korn eller andre varer, på hvilke der sættes kapitelstakst, og

2. grundbyrder, der udredes i varer, på hvilke der ikke sættes kapitelstakst.

Brændedeputater er grundbyrder af den sidstnævnte art.

Loven fastsætter, at grundbyrder fremtidig skal udredes med en fast årlig pengeydelse (afgift). Bestemmelsen skulle første gang anvendes med hensyn til de grundbyrder, der skulle udredes for året 1918.

Derudover fastsætter lovens § 3, at såvel yderen som nyderen af den herefter fastsatte afgift er berettiget til – med et vist varsel – at opsiges afgiften til afløsning mod betaling af en afløsningssum én gang for alle. Afløsningssummen angives i loven som den årlige afgift kapitaliseret med faktor 25.

Mange skovejendomme har fra gammel tid haft en forpligtelse til at levere brænde til egnens beboere. Disse såkaldte deputater kan ifølge en Højesteretsdom afløses ved at betale et éngangsbeløb på 25 gange brændeprisen i 1918.

Afløsning af brændedeputater

1918-lovens regel om, at grundbyrder skal omregnes til en årlig afgift fra og med 1918, gik tilsyneladende hen over hovedet på både nydere og ydere, herunder Statskovbruget. I hvert fald fortsatte man troligt år efter år med at levere brændedeputaterne in natura, altså i brænde fremfor i penge.

I årenes løb ophørte en del af deputaterne uden formel afløsningsprocedure og uden udbetaling af afløsningssum. Mange nydere fandt det for besværligt at modtage brændet og havde ikke brug for det længere, efterhånden som de gik over til oliefyring.

Præste- og skoledeputaterne blev stort set alle afløst i løbet af 1960'erne og 1970'erne. Med baggrund i en Østre Landsretsdom fra 1958 (Ugeskrift for Retsvæsen 1958, p. 1047) blev der for disse deputaters vedkommende fastsat en afløsningssum beregnet som værdien af brændeleverancen i 1918 ganget med en kapitaliseringsfaktor på 25. Det bemærkes dog, at landsretten ikke i 1958 tog egentlig stilling til, om denne beregning gav fuld erstatning, idet der ikke var uenighed mellem sagsøger og

sagsøgte herom.

Afløsning på Hørsholm distrikt

I 1985-86 skrev Hørsholm Statskovdistrikt til samtlige de deputatnydere, der hidtil havde modtaget bondedeputater fra skovdistriktet. I brevene op-sagde distriktet deputaterne med henvisning til § 3 i lov om afløsning af grundbyrder.

Afløsningssummen blev – i overensstemmelse med tidligere praksis – beregnet som værdien af brændeleverancen i 1918 ganget med en kapitaliseringsfaktor på 25. Eksempelvis fik en deputatnyder, som hidtil havde modtaget godt 2 rm brænde årligt, et beløb på 679,20 kr.

I brevene er der som begrundelse for at opsiges deputaterne nævnt, at det i de senere år er blevet stedse vanskeligere at forsyne de danske træindustrier med tilstrækkelige mængder råtræ, bl.a. fordi en stor del af skovdistrikternes løvtræhugst er båndlagt til brændeleverancer.

Mange deputatnydere protesterede mod opsigelsen, men navnlig mod således at få beregnet en erstatning med

udgangspunkt i brændepriserne for næsten 70 år siden. Men såvel (den tidligere) Skovstyrelse som Miljøministeriets departement gav skovdistriktet medhold i denne beregning.

Resultatet blev, at én af deputatnyderne anlagde sag mod Miljøministeriet – men med en indforståelse om, at dommens resultat skulle gælde også for de øvrige.

Sagsøgerens principale påstand gik ud på, at 1918-loven ikke omfattede brændedeputater. Statsskovdistriktet havde derfor ikke været berettiget til at konvertere brændeydelsen til en pengeydelse. Subsidiært påstod sagsøgeren, at hvis loven omfattede brændedeputater, skulle afløsningssummen beregnes som værdien af brændeleverancen i 1985 ganget med 25.

Retssagen i Østre Landsret

Ved Østre Landsrets dom af 7. oktober 1987 blev det udtalt, at 1918-loven også omfatter brændedeputater, at pligten til at konvertere brændeydelsen til en afgift påhvilede begge parter, og at afløsningssummen skulle beregnes som værdien af brændeleverancen i 1985 ganget med 25.

Om det sidste lægger Landsretten til grund, at 1918-loven er en ekspropriationslov, og at den tilsigter at yde de berettigede fuldstændig erstatning i overensstemmelse med grundlovens regel herom. Retten finder, at loven ikke indeholder bestemmelse om, at 1918-priserne skal lægges til grund ved fastsættelse af pengeydelsen, men kun at der fremtidig skal betales med en fast pengeydelse.

Det hedder videre i dommen:

”Efter de foreliggende oplysninger må det antages, at det har været i parternes fælles interesse, at grundbyrden uanset lovens bestemmelse i 68 år fortsat er udredt i brænde. Under disse omstændigheder og under hensyn til den skete meget betydelige forøgelse af priser og forminds-kelse af pengeværdi, findes der ikke ved fastsættelse af ydelsens værdi efter 1918-priser at være ydet sagsøgte fuldstændig erstatning, jfr. grundlovens § 73”.

Miljøministeriet blev derfor dømt i overensstemmelse med sagsøgers subsidære påstand, dvs. sagsøger blev tilkendt i alt 10.312,50 kr. i erstatning (mod de 679,20 kr., som statsskovdistriktet havde beregnet).

Retssagen i Højesteret

Sagen blev af Miljøministeriet anket til Højesteret. Den principale påstand gik ud på, at afløsningssummen skulle beregnes som værdien af brændet i 1918 kapitaliseret med faktor 25.

Herudover nedlagde ministeriet en subsidiær påstand, der gik ud på, at hvis retten fandt, at 1985-priserne skulle lægges til grund, måtte der i hvert fald anvendes en kapitaliseringsfaktor, der er betydeligt lavere end 25, og som tager i betragtning, at renteniveauet i 1985 var væsentligt højere end de ca. 4%, som man ifølge motiverne til 1918-loven gik ud fra den gang.

Deputatnyderen gentog sine påstande fra Landsretten.

Ved sagens pådømmelse i Højesteret deltog 9 dommere. Samtlige dommere var enige om, at brændedeputater er omfattet af 1918-loven, og at Hørsholm Statsskovdistrikt derfor havde været berettiget til at konvertere og afløse deputaterne.

Et *mindretal* på 4 dommere ville give Miljøministeriet medhold i den subsidiære påstand. Det hedder bl.a. i deres begrundelse, at 1918-loven ikke tager sigte på den situation, at omsætning til en pengeydelse først foretages efter 68 års forløb.

De antager, at baggrunden for, at statsskovdistriktet – uanset den klare forskrift i loven – fortsatte med at udrede ydelsen i brænde og først i 1985 krævede den omsat til en pengeydelse, er, at distriktet indtil 1985 fandt det bedst stemmende med sine interesser at udrede ydelsen i brænde.

Den private deputatnyder burde derfor ikke være henvist til en afløsningssum, der er beregnet efter pris- og renteniveauet i 1918, men derimod det niveau der var gældende på op-hørstidspunktet.

Disse dommere fandt, at fuld erstatning bør beregnes med udgangspunkt i brændepriserne i 1985. Som følge af renteniveauet i 1985 fandt de, at kapitaliseringsfaktoren burde sættes til 10. Dette ville give deputatnyderen en erstatning på ialt 4.125 kr.

Flertallet i Højesteret gav imidlertid Miljøministeriet medhold i den principale påstand.

Disse dommere fandt, at den omstændighed, at deputatydelserne ikke tidligere er blevet omregnet til pengeydelse i overensstemmelse med 1918-loven, ikke kan føre til en ændring af det beregningsgrundlag, der er fastlagt i loven.

Og da loven bestemmer, at pengeydelsen skulle have været fastsat, så den kunne danne grundlag for beregning af afgiften for året 1918, er beregningsgrundlaget altså brændepriserne i 1918 med kapitaliseringsfaktor 25. Miljøministeriet blev derfor frifundet.

Kommentar

Man kan naturligvis diskutere, hvor-

vidt dommens resultat er ”retfærdigt” eller ej.

På den ene side forekommer det sikkert langt fra de private deputatnydere at være ”fuld erstatning”, når de får et beløb, der er beregnet med udgangspunkt i brændepriserne, som de var for 70 år siden. Det er da også det synspunkt, som mindretallet i Højesteret gav udtryk for.

På den anden side har deputatnyderne reelt gennem årene fået en mere værdifuld ydelse, end de efter loven egentlig havde krav på. Det må her tages i betragtning, at det påhvilede såvel nyder som yder at sørge for, at deputatydelserne blev omregnet til pengeydelse allerede i 1918 – en pligt, som altså begge parter tilsidesatte. Selv om det ikke siges direkte, er det nok disse betragtninger, som for flertallet gav udslaget.

Retten har talt!

NORDJYSKE SKOVPLANTER VOKSER I HELE LANDET

Holm's Planteskole

9750 Østerrå
Tlf. 08 95 16 99

Prisliste sendes gerne.

TOTALE ADMINISTRATIVE-SYSTEMER TIL LAND- OG SKOVBRUG

SKOVBRUG:

- Regnskab og planberegning
- Opmåling
- Lønafregning
- Lageropgørelse
- Bevoksningsskemaer
- Tilvækst og budgetter
- DB-regnskaber

LANDBRUG:

- Regnskab og markplanlægning
- Sædskifteplaner
- Afgrødevalg
- Gødningsplan med -optimering
- Sprøjtplaner
- DB-kalkuler
- DB-regnskaber

BRUGER- DATA, NR. ÅBY ApS

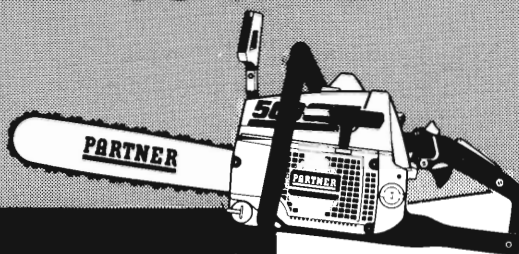
Byllerup 14
5580 Nr. Åby
Telf. 09 42 16 63
EDB analyse og rådgivning

PARTNER® STATUS SALG

PARTNER 500

49 cm³ - 13" - 34 cm sværd - aut. smøring
 -elektronisk tænding - kædebremse
 -afvibreret excl. moms **3.274.-**

PARTNER 650

65 cm³ - 15" - 38 cm sværd - aut. smøring
 - elektronisk tænding - kædebremse
 - afvibreret excl. moms **3.684.-**

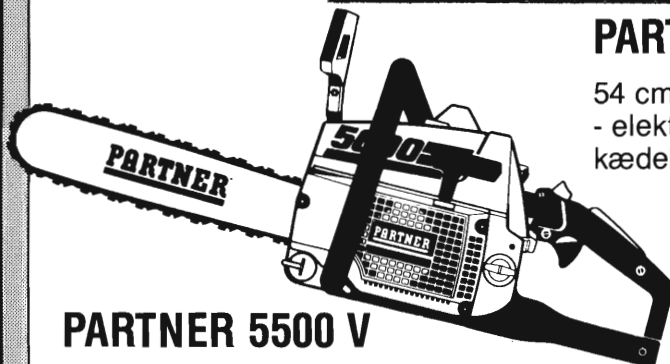
PARTNER 5500

54 cm³ - 13" - 34 cm sværd - aut. smøring
 - elektronisk tænding - dobbeltvirkende
 kædebremse - afvibreret **4.435.-**

Fiberpelsjakke **448.-**

4.883.-

Samlet pris . . . excl. moms **4.435.-**

PARTNER 5500 V

54 cm³ - 13" - 34 cm sværd - aut. smøring
 -elektronisk tænding - kædebremse - afvibreret
 -varme i håndtag **4.555.-**

Fiberpelsjakke **448.-**

5.003.-

Samlet pris excl. moms **4.555.-**

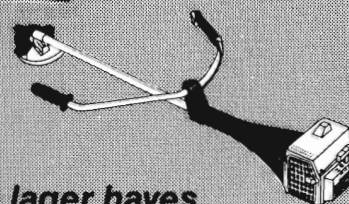

PARTNER 7000

70 cm³ - 15" - 38 cm sværd - aut. smøring
 - elektronisk tænding - kædebremse
 - afvibreret excl. moms **5.245.-**

PARTNER B 440

44 cm³, incl. buet håndtag - 3-tands klinge
 - beskyttelsesskærm - stødkop og
 dobbelt bæresele excl. moms **5.895.-**

Gældende til 1. februar 1989 eller så længe lager haves.

FORHANDLERE:

2500 Valby, J.S.K. El-værktøj, Gl. Køge Landevej 57, Tlf. 01 16 81 11. 2680 Solrød Strand, Gert Loberg, Sdr. Byvej 22, Jersie, Tlf. 03 66 91 01. 2800 Lyngby, L.F. Maskiner, Jernbanevej 6, Tlf. 02 88 07 13. 3300 Frederiksværk, Frederiksværk Elektro ApS, Industrimarken 1, Tlf. 02 12 13 95. 3400 Hillerød, Motorcentrum, Gadevang, Tlf. 02 26 69 62. 3751 Østermarie, Buskegård Skovmateriel, Buskevej 8, Tlf. 03 97 04 34. 4200 Slagelse Kurt Holm, Kalundborgvej 88, Tlf. 03 52 65 60. 4300 Holbæk, Suhr's Motorservice, Kalundborgvej 203, Tlf. 03 44 05 29. 4500 Nykøbing Sj., Nykøbing Sj. Kædesave, Grundtvigsvej 45, Tlf. 03 41 16 34. 4652 Hårlev, Hårlev Plæneklipper Service, Industrivej 6, Tlf. 03 68 66 73. 4684 Holme-Olstrup, VEPA ApS, Toksværd, Tlf. 03 76 22 82. 4780 Stege, Serviceværkstedet, Lindemark Hovedgade 12, Tlf. 03 81 11 60. 4840 Nr. Alslev, B. Sommer Madsen, Egensevej 21, Vålse Tlf. 03 83 10 66. 4900 Nakskov, Slibecentralen, Maribovej 97, Tlf. 03 92 55 71. 5100 Odense C, Hansen & Kiilsholm, Skibhusvej 51, Tlf. 09 11 75 32. 5592 Ejby, Poul Rasmussen, Grimme-lykkevej 25, Tlf. 09 46 15 56. 5750 Ringe, ETR Service, Odensevej 63, Tlf. 09 62 27 22. 5953 Tranekær, Kaj Pryds, Bygaden 74, Tullebølle, Tlf. 09 50 17 97. 6200 Åbenrå, Sønderjysk Partner Service, Bladknæk 34, Lundsbjerg, Tlf. 04 66 30 31. 6200 Åbenrå, H.G. Enemark's Eftf., Sønderport 41, Tlf. 04 62 39 44. 6200 Åbenrå, Lundtofte Auto- og Skovservice, Torvet 3, Kliplej, Tlf. 04 68 74 55. 6818 Aarre, Jyllerup Motorservice, Jyllerupvej 15, Aarre, Tlf. 05 19 21 83. 6880 Tarm, Hoven Smede- og Maskinforr., Industrivej 10, Hoven, Tlf. 05 34 32 94. 6950 Ringkøbing, Smedegades Motorværksted, Smedegade 19, Tlf. 07 32 09 92. 7000 Fredericia, Ole Mähl, Erritsø Bygade 57, Tlf. 05 94 17 55. 7100 Vejle, H.D. Maskiner, Pakhusgade 15, Tlf. 05 83 83 00. 7300 Jelling, Midtjysk Skovservice, Lærkevej 1, Tlf. 05 87 23 73. 7442 Engesvang, Skygge Motorsavforretning, Karupvej 27, Tlf. 06 86 22 49. 7500 Holstebro, J.B. Motorservice, Gartnerivej 13, Tlf. 07 42 16 20. 7620 Lemvig, Lemvig Landbrugscenter, Kirkevang 1, Heldum, Tlf. 07 82 37 30. 7700 Thisted, P.J. Skovværktøj, Oddesundvej 78, Tlf. 07 92 59 52. 8300 Odder, Odder Diesel A/S, Ballevej 8, Tlf. 06 54 03 77. 8400 Ebeltoft, Skov- og Havebrugsmaskiner, Nørre Allé 5, Tlf. 06 34 47 77. 8550 Ryomgård, Poul Bøjstrup, Vestergade 64, Tlf. 06 39 41 77. 8600 Silkeborg, Midtjysk Plæneklip. Service, Viborgvej 13, Tlf. 06 81 34 32. 8660 Skanderborg, V.K. Værktøj, Maske- dal 36, Darup, Tlf. 05 78 20 76. 8700 Horsens, Horsens Havebrugsmaskiner, Høegh Guldbergsgade 5, Tlf. 05 62 97 42. 8766 Nr. Snede, G. Gregersen Skovser- vice, Strøget 25, Tlf. 05 77 00 77. 8800 Viborg, Viborg Plæneklipper Service, Fabriksvej 14, Tlf. 06 62 53 74. 8900 Randers, Jydens Plæneklipper Service, Århu- svej 51, Tlf. 06 42 49 03. 9240 Nibe, Byrsted Traktor- og Maskinv., Abildgårdsvej 59, Tlf. 08 38 72 88. 9400 Nørresundby, P.J. Skovværktøj, Thistedvej 100, Tlf. 08 17 27 33. 9560 Hadsund, Hadsund Motorservice, Færgevej 4, Tlf. 08 57 37 30. 9600 Års, Motorservice, Skivumvej 137, Gundestrup, Tlf. 08 62 34 97.

SKOVEN

UDGIVET AF DANSK SKOVFORENING

Amalievej 20
1875 Frederiksberg C
Tlf. 01 24 42 66
Telefax 01 24 02 42

20. ÅRGANG 1988

REDAKTION:

Søren Fodgaard (ansvarshavende)
Lene Loving

REDAKTIONSUDVALG:

Hofjærgemester V. Bruun de Neergaard (formand)
Statsskovrider Steffen Jørgensen
Lektor, lic. agro. Jens Dragsted
Skovrider Aa. Marcus Pedersen
Forstfuldmægtig Jens Bjerregaard Christensen
Direktør Jens Thomsen

SIDETAL FOR ÅRETS HÆFTER:

1	1 - 36	5	165 - 200	10	333 - 384
2	37 - 80	6/7	201 - 236	11	385 - 436
3	81 - 124	8	237 - 280	12	437 - 472
4	125 - 164	9	281 - 332		

INDHOLDSFORTEGNELSE

STIKORDSREGISTER

Hver artikel er anført med et eller flere stikord.

Administrationsformer	Arbejdsmarkedsbidrag	48	- høst af olden	412, 416
- artikelseerie	Arbejdsret	173, 226, 300	- naturlig foryngelse	140, 365, 403-418
- entreprenører (interview)	Arbejdsulykke	121	- provenienser	404
- funktionæransættelser	Arboretet, terminaler	263	- rødkernet	341, 345
- indledning	Arealanvendelse	118	- sundhed	138
- i Hedeselskabet	Arveskatter, se skat		- svineforyngelse	140
- i statsskove	Bambus - PC'ere	228	- økonomi	74
Affaldstræ	Bakkeøer	118	Børn i skov (bog)	269
Aflægningsgrænser	Becker stødrydder	445	Celluloseindustri	
Afsætning, se handel	Beskæring	31	- i EF	204, 254
Agrimach database	Bilforsikring	121	- Hylte Bruk	303
Agro-forestry	Bilkørsel og skat	118	Cellulosestræ	
"Almindelige Bestemmelser"	Bjergfyr, fældning	264	- afregningsform	208
Anvendelse af træ	Bregentved		- anvendelse af træ	204, 254
- cellulosestræ	- egeprogram	376	Cervucol	323, 329
- møbelmesse	- ekskursion	373	Chunk	132
- rødkernet bog	Brunett Mini	96	Cykeltursfoldere	269
- spånplade (OSB)	Brunkulslejer	466	Dansk Skovforening	
Se også flis, brænde, tropisk træ, trækul, vedegenskaber	Brüelslægten i 200 år	273	- generalforsamling 1988	214
Arbejdsgiverafgift	Brændedeputater	452	- "Skovens Dag"	218
	Brændefyring	71, 324	- strukturudvalg	337
	Bøg		Dansk Skovforening 100 år	
	- foryngelser, jordbearbejdning	365, 367	- designkonkurrence	341, 345
	- frøforsyning	408	- ekskursion	373
	- hugst (DST-artikel)	224	- festarrangementer	(206), 341, 345, 373
	- hugst (Bregentved)	373	- gaver	348

- gaver	348	Forskning		- snudebille	129, 130
- foreningens historie	287, 293	- DS generalforsamling	214	- sommerfugle i skov	230
- jubilæumsbog	240, 242, 424	- leder	167	- ædelgranlus	186
- jubilæumsstol	341, 345	- i Miljøministeriet	382	Investering i skov	
- leder	203, 283, 335	Forstfuldmægtige	420	- fremtidstro	180
- rødkernet bog	341, 345	Forsøgsvæsnet flyttet	248	- især løvskov	74
- udhugningsdebat i 1938	378	Fredskovpligt, se skovlov		- skat og rente	24, 108
D.S. Pyntegrøntsektion	214, 337, 340	Fredskovspligt i udlandet	319	Istidens varighed	467
Dansk Skovf. Tidsskrift		Fredning af skov	218	Jagt, se vildt	
- 4/87	23	Fredningssag, Jægerspris	446	Jenter i skogbruget	65
- 1/88	224	Frosthærdighed (rødder)	86	Jernbaner, eldrift	393
- 2 og 3/88	470	Frøavlsbevoksninger		Jonstrup Vang	435
Database		- bog	404	Jordbearbejdning	
- Agrimach	370	- kåring 1988	20	- metoder til foryngelse	365, 367
- pesticider	354	Frøbehandling (bog)	105	- af svin	140
Databehandling, se EDB		Frøforsyning, bog	408	Jubilæum, se Dansk Skovforening, Hedeplan-	
Deputater, brænde	452	Frøindsamling, bog og eg	412, 416	tager, Vallø Stift	
Designkonkurrence	341, 345	Funktionsrænsættelse	300	Jugoslavien	102
Dieselolievarmer	466	Fyringsanlæg		Julegaver, bøger	433
DSB, eldrift	393	- brænde	71, 324	Juletræer, vækstrør	457
Dyreliv, se fauna		- flis	182	Jægerspris, fredningssag	446
EDB		Fyringssæson 1987/88	235	Kalkulationsrente	24, 108
- Bambus - PC'ere (billige)	228	Fældning, bjergfyv	264	Kemisk bekæmpelse	
- database (Agrimach)	370	Gamle træer	150	- mus	323, 329
- database (pesticider)	354	Gavebøger	433	- nyt ukrudtsmiddel	470
- datafangstsystemer	356	Gederams	435	- pesticid-database	354
- kortlægning	274	Geodætisk Institut	111	- snudebiller	130
- LEC	98	"God skovdrift", se skovlov		- ædelgranlus	186
- opgaver løst af EDB	16	Gremo 604	96	Klima	
- PC	16, 228	Grundværdi	76	- 1987	277
- plan for skovbruget	213	Gruppetænkning	144	- efterår 1987	79
- programmer	16	Grusgrave, retablering	466	- vinter 1988	199
- terminaler, bærbare	263, 356	Grøn pakke, se love		- forår 1988	279
EF		Haderslev distrikt, olden	416	- sommer 1988	435
- celluloseindustri	204	Handel med råtræ		- fyringssæson 1987/88	235
- marginaljord	449	- Handelsudvalget	214	Klimastatistik	
EFG-skovbrugere	380, 455	- svensk import	179	- november 1987	35
Eg		- teaktræ	77	- december 1987	79
- dyrkning	373, 376	- tropisk træ	66, 77	- januar 1988	123
- frøindsamling	412, 416	"Hedens Grannelund"	136	- februar 1988	163
- svækkelser (svampe?)	170	Hedeområder, træartsvalg	242	- marts 1988	199
Egypten, oaser	310	Hedeplantager 200 år		- april 1988	235
Ejendomsværdi	76	- bog	136	- maj, juni 1988	279
Ekspropriation v. jernbane	393	- Brøuelslægten	273	- juli 1988	331
Eldrift på jernbaner	393	- historisk baggrund	174	- august 1988	383
Entreprenører	305, 428, 442	- markeringen juni 88	270	- september 1988	435
Erfa-grupper	458	- udstillinger	272	- oktober 1988	471
Fauna		Hedeselskabet 1987		Kompositmaterialer	254
- forhistorisk	434	- administrationsform	456	Kortlægning v. EDB	274
- i gamle træer	150	- 1987 regnskab	107, 232	Kratrydderblad	303
- i jordbunden	31	- laboratorier i Nibe	248	Kuisviere	51
- mus	323	Hedesletter	118	Kulturarealer, udvaskning	266
- odder	329	Henriksens skovdykningsbog	240, 242	Kulturklubber	458
Finland		Historie, se skovhistorie		Kulturteknik, se jordbearbejdning,	
- kvinder	65	Hovedstadsområde, natur	119	kemisk bekæmpelse, stødrydning	
- skovplanlægning	352	Hugstbehandling		Kvinder i skovbruget (N og SF)	65
Fjernvandreveje	177	- bog	224, 373	Kvælstofudvaskning, skov	266
Flagermus	317	- debat i 1938	378	Kædeolie	13
Flis		- eg	376	Køb af skov	76
- fældning til flis	264	- ær (bl.a. Orenæs-forsøg)	89, 92, 159, 257	Kåring 1988	20
- laves til benzin	21	Hussvamp, se svampe		Landbohøjskolen	467
- lagring, flis og chunk	132	Hylte Bruk	303	Landbrugsjord, omlægning	388
Se også fyring, affaldstræ		Høreværn	224	Landbrugsjournalister	5
Flisprocessor	350	IMT-traktorer	217	Landbrugslov, se love	
Flyfoto, se luftfoto		Indkomstskat, se skat		Landbrugspligt	388
Flyveaske		Indonesien, kævleeksport	66	Landskab	
- i brunkulstejer	466	Informatik, se EDB		- landskabsforbedring	455
- til veje	298	Insekter		- landskabsplaner	218
Forbedringslov, se love		- som "arkitekter"	197	- løvskovslandskab	194
Forhistorie		- og bregner	382	LEC	98
- dyreliv	434	- i gamle træer	150	Lederrekuttering	420
- skov v. Korsør	262	- lus	62	Lejrpladser i naturen	469
Formidling af viden		- micans	224	Love	
- DS generalforsamling	214	- nonne	62	- på DS' generalforsamling	214
- leder	167	- nålevklere	62	- "forbedringslov"	84, 388
Forskiring, biler	121	- skadedyr 1987	62	- "grøn pakke"	84

- landbrugslov	387, 388	Pesticid-database	354	- administrationsform	456
- "lov 230"	84	Planlægning, offentlig		- regnskab	233
- naturfredningslov	84	- planlove, se love		Skovdød, se skader på skov	
- planlove	218	- "Skovenes Dag"	218	"Skoven og dens dyrkning	240, 242, 424
- "sociostruktur"	84, 388	- skovrejsning	388	"Skovenes Dag" 18.5.88	218
se også skovlov, marginaljord		- statsskove i USA	461	Skoves sundhed, se skader på skov	
Lovpause, Miljøministeriet	396	Planteskole	105	Skovfogedansættelse	300
Luftforurening	41, 52	Politikens Jagtbog	447	Skovfogedstilling	173, 226
Luftfotooptagelse	40, 111	Popler, marginaljord	316	Skovhistorie	
Lutziigran (sgr. x hgr.)	192	Poppelskurv	20	- Jonstrup Vang	435
Lygter	364	Presseudflugt	5	- museum	329
Lysbilledshow	46	Privatskove, regnskab 1987	249	- Se også jubilæer	
Lægeplanter	455	Provenienser		Skovkongres '90, Nordisk	252
Læhegn, sitkaprovenienser	358	- bøg	404	Skovlov	
Løvenholm (administration)	442	- sitka	358	- behandling af forslag nov. 88	441
Løvskove		Præferencemålinger	426	- gamle træer	150
- støtteordning (gamle træer)	150	Publikum i skovene		- leder	39
- økonomi	74, 156, 180	- hvilken skov foretrækkes	426	- lovforslag januar 88	57, 58
Løvskovslandskab, struktur	194	Pyntegrønt, se nordmannsgran,		Skovlovkonference	319
Marginaljord		nobilis, troldpil		Skovmaskin-database	370
- database om pesticider	354	Refleksjer	364	Skovnatur status 1988	464
- erfaringer fra EF, udlandet	449	Regnskaber		Skovningskonkurrence	
- hedeplantager 200 år	174	- Hedeselskabet	107, 232	- nordiske	369
- hedesletter, bakkeøer	118	- Novopan	161	- sjællandske og danske	163, 168
- lovforslag ("sociostruktur")	388	- privatskovbruget	249	Skovnævn, se skovlov	
- popler	316	- skovdyrkerforeninger	233	Skovplanlægning, Finland	352
- tilplantning, leder	3, 387	Rente, kalkulations-	24	Skovridersansættelse	300
- tilplantning, tilskud	218, 388	Rodfordærver, se svampe		Skovrydning i u-lande	319
Miljøministeriet		Ræveskab	196, 251	Skovstøtteleven	23
- forskningsinstitutioner	382	Rødder, frosthærdighed	86	Skovteknisk Institut	
- lovpause	396	Rødgran, i hedeområder	242	- brugtbørs	328
Miljøåret 1987/88	188	Rødkernet bøg	341, 345	- datafangstsystemer	356
Motorsave, kædeolie	13	Råtræ, se handel, hugst, træindustri		- idegrundlag, konsulenter	400
Musegnav	323	Sabah, kævleeksport	66	- kurser	322
Museum for land- og skovbrug	329	Se også tropisk træ		"Skovtræernes ved"	398
Møbelmesse	210	Salg af skov	76	Skovøkonomi, se økonomi	
Naturfredningslov, se love		Save, se motorsave		Skurv	20
Naturlejrpladser	469	Savværker, se træindustri		Slagger til veje	298
Naturlig foryngelse, bøg		Selvforyngelse, se naturlig foryngelse		Småskovbrug i Europa	430
- frøforsyning	408	Sikkerhedsudstyr	224	Snudebille, se insekter	
- introduktion til artikler	403	Sitka		"Sociostruktur", se love	
- jordbearbejdningsmetoder	365, 367	- x hvidgran	192	Sommerfugle i skov	230
- høst af olden	412	- micans (DST-artikel)	224	Sportshuggerklub	163
- oldenberedskab	416	- provenienser til læhegn	358	Sprøjteinformationsblade	276
- provenienser	404	- utyndet sitka	471	Sprøjtning, se kemisk bekæmpelse	
Naturovervågning		- vedegenskaber	53, 142, 143	Spånplade (OSB)	179
- generelt	220	Sjællandsmesterskaber	168	Stamtalsafvikling, se hugst	
- rapport 1988	464	Skadedyr, se fauna, insekter		Statsplantager 200 år, se hedeplantager	
Naturplejere	32	Skader på skov		Statsskattedirektoratet	76
Natur- og Råstofpris	466	- bøg	138	Statsskove	
Naturreservater	435	- eg i udlandet	170	- administrationsform	456
Naturskov		- i Europa	429	- sundhedstilstand	42, 113
- gamle træer	150	- i Jugoslavien	102	- i USA, planlægning	461
- Jægerspris	446	- klima (temp.)	23	Stormfald	23
- med sommerfugle	230	- naturovervågning	220	Storbritannien	70
Nedfrysning	467	- nåletræ i Jylland	113	Strandenge	316
Norcar 490	96	- rapport om 1987 i DK	41, 42	Struktur i løvskove	194
Nordmannsgran		- seminar om luftforurening	52	Struktur- og Planudvalg	388
- frosthærdighed (rødder)	86	- varmeskader	234	Strukturudvalg i DS	337
- nåleskader	246	- årsager (diasshow)	46	Studerendes ekskursion	102
- svampeangreb	190	Se også insekter, svampe		Stævningskove	468
- udvaskning af kvælstof	266	Skarver, forvaltning	262	Stødrydder	444
- varmeskader	234	Skat		Sundhed i skove, se skader på skov	
Novopan 1986/87	161	- arveskatter	180	Svampe	
Nåleskader, nordmannsgran	234, 246	- bilkørsel	118	- på eg (ukendte)	170
Oaser i Egypten	310	- ejendomsskatter	76, 127	- Herpotrichia (på ægr., ngr.)	190
Odder	329	- indkomstskat	24	- hussvamp	78
Olden, se bøg og eg		- investeringer, skat ved	24, 108	- poppelskurv	20
Orenæs - hugstforsøg	89, 92	- skatteevne	127	- trametes (rodfordærver)	78
Oriented Strand Board	179	- tilplantning	3, 387	Svineforyngelse	140
Overskudstræ, se affaldstræ		Skovarbejde, vinter	466	Sønderdeling af træ	119
Parker, flytbare	252	"Skovbogen"	455	Taksering, Finland	352
Papir, forbrug og produktion	14	Skovbrugsinstituttet	316	Teaktræ	77, 100, 210
Papirindustri i EF	204	Skovbryn	230	Terminaler, bærbare	263, 356
Paustians Hus	341, 342	Skovbundsfauna	31	Tilplantning, se marginaljord	
Personlig Computer, se EDB		Skovdyrkerforeningerne		Tilvækstoversigt, ær	12

Traktorer			Jensen, N.P. Dalsgård	92, (159)
- IMT	217	- hugstbehandling	82, 92, 159, 257, 398	
- lygter, reflekser	364	- sammenfatning af debat	257	
- udkørselstraktorer	96	- tilvækstoversigt	12	
- Valmet	225	- vedegenskaber	398	
- varemærker	34	- økonomi	7, 10	
Trametes, se svampe		Økonomi		
Troldpil	95	- indkomstskat v. investeringer	24, 108	
Tropisk træ	66, 77, 100, 210	- løvskove	74, 156	
Træartsvalg, hedeområder	242	- privatskove	74, 156, 214, 299	
Træbeskæring	31	- regnskabsoversigter	249	
Træflis, se flis		- ær	7, 10	
Træindustrien		Ørkenspredning	22	
- cellulose-afregning	208	Årsplanlægning	468	
- leder	83, 239	Årsregnskab, se regnskab		
- Novopan 1986/87	161			
- svensk import	179			
- træ til tiden	154			
Se også vedegenskaber, tropisk træ				
Trækul		FORFATTERREGISTER		
- adsorptionsevne	468	Register over årgangens forfattere. Desuden er medtaget forfattere til anmeldte bøger samt personer omtalt i forbindelse med interviews e.l.		
- briketter	120	Agger, P.	220	
- gravbrænding	120	Andersen, H.	340	
- kulsviere	51	Bagge, S.	362, 393	
Træplantning, unge	64	Barner, H.	105	
Træets anvendelse, se anvendelse af træ		Bejer, Broder	62, 113, 130, 138, 186	
Tømmerkvalitet, sitka	53, 142, 143	Bernstorff, F.	214	
Udhugning, se hugst		Berthelsen, E.B.	324	
Uddannelser i skovbruget	362	Brenøe, P. Tutein	400	
Udkørselstraktorer, test	96	Brostrøm, P.	468	
Udvaskning, kulturarealer	266	Bruun, P.	140	
U-lande		Bruun de Neergaard, V.	3, 39, 83, 127, 167, 203, 214, 239, 283, 335, 387, 439	
- fredskovspligt	319	Brüel, T.	214, 273	
- kævleeksport	66	Bryndum, H.	89, 113, 138, 159, 224	
- oaser, Egypten	310	Brøgger, P.J.	264	
- teaktræ	77	Bøllehuus, E.	225, 364	
- tropisk træ	66, 77, 100	Baadsgaard-Jensen, J.	119, 132, 254	
- ørkenspredning	22	Christensen, Christian	41	
Ulykke	121	Christensen, J.	461	
Ungdomsved	53	Christensen, P.	130, 186, 234, 246, 303, 323, 457	
Urskov, se naturskov		Colsted, P.	7, 10	
USA		Ditlevsen, B.	408, 412	
- gruppetænkning	144	Due, J.E.	442	
- statsskove, planlægning	461	Elingård-Larsen, E.	92, (159)	
- vækstmodeller	152	Enghoff, H.	150	
Vallø Stift 250 år	227	Frydenlund, O.	369	
Valmet-traktorer	225	Glud, N.M.	468	
Vandhuller	277	Gundtoft, S.	182	
Vandretursfoldere	380	Hansen, A.	412	
Vandreveje	177	Hansen, O.	354	
Vanetænkning	144	Hansen, P.	197	
Vanris i eg	373, 376	Harding, S.	190	
Vedegenskaber		Harvald, C.	53, 143	
- bøg	398	Hedegård, H.	57, 84, 214, 337, 388, 396, 441	
- sitka	53, 142, 143	Heding, N.	71, 95, 108	
- ær	398	Hellberg, N.	276	
Vedmassefunktioner	160	Helles, F.	66, (100)	
Vejbygning	298	Henriksen, H.A.	89, 159, 240, 242, 341, 424	
Vejret, se klima		Hermansen, N.K.	293	
Vildt		Holstener-Jørgensen, H.	86, 266	
- Politikens Jagtbog	447	Holtén, N.E.	160, 376, 424, 426	
- jagtudbytte	252	Holtén-Andersen, P.	24, 156, 362	
- ræveskab	196, 251	Honoré, B.	319, 452	
- skarver	262	Houmann, H.	21, 182	
Vildt, beskyttelse mod		Høgsgård, O.	48, 171, (226)	
- vildtbid (Cervucol)	329	Ilsoe, P.	416	
- musegnav	323	Jacobsen, F.	16	
- vækstrør	72, 326, 457	Jacobsen, H. Houmann, se Houmann		
Vildtforvaltningsrådet	162	Jarløv, H.C.	120, 468	
Vægte, kontrolvægte	329	Jensen, B.	317	
Vækstmodeller	152	Jensen, F. Søndergård	426	
Vækstrør	72, 326, 457	Jensen, M.W.	316	
Ædelgran				
- lus	186			
- svampeangreb	190			
Ær				

Litteratur i noter:

Landskabsforbedringer

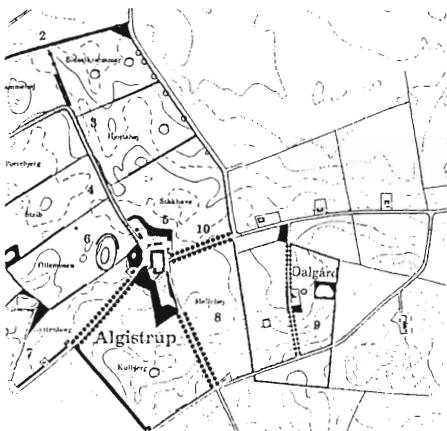
Idekatalog om landskabsforbedringer i det åbne land. 72 s., rigt ill., delvist i farver. Udg. af Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Tolvmandsforeningerne 1988. ISBN 87-503-7486-9. Pris 75 kr, købes gennem boglader.

Det åbne land omfatter mange småplantninger, læhegn, vandhuller, vandløb o.l., som er af stor betydning for plante- og dyreliv. De fungerer dels som levesteder, dels som spredningskorridorer (dvs. områder som planter og dyr kan bruge til at vandre fra sted til sted).

Et nyt idekatalog fortæller om hvordan man kan bevare og forbedre disse levesteder, uden at det griber væsentligt ind i driften og medfører store omkostninger. Med eksempel i fire større gårde foreslås f.eks. bevarelse af moser og enge, etablering af vandhuller, alleer, læhegn og beplantninger omkring gården, opdeling af meget store marker ved udyrkede striber eller læhegn, plantning af buske i skovbryn eller på engarealer, bevarelse af diger og vejrabatter, genskabelse af åbne vandløb og ådale.

Forbedringer af denne art vil reglen koste omkring 1% af ejendommens dækningsbidrag, og dette beløb kan helt eller delvist dækkes af forhøjede jagtlejer.

Der er tale om en lettilgængelig bog i en smuk opsætning, og den bør kunne inspirere mange jordejere til at gennemføre sådanne landskabsforbedringer.

Eksempel på landskabsforbedringer, her på en del af Algstrup v. Holbæk.

Lægeplanter

LÆGEPLANTER I NATUR OG HAVE, af Ane-mette Olesen og Nina Rehfeldt, illustreret af Steen Langvad. 32 sider, pris kr. 29,-. Abonnement 1988 (4 hæfter) kr. 79,-. Udgiver og forhandler: Naturhistorisk Museum, Bygning 210, Universitetsparken, 8000 Århus C. Tlf. 06 12 97 77.

Dampede ramsløg i sennepsmarinade

i maj
6-8 hele ramsløg
1 dl olie
1 1/2 spsk. eddike
1 spsk. sennep
2 spsk. fløde
salt og peber

Rens ramsløgene ved at skylle dem let under hansen og skære rodtrevlerne af. Damp løgene 8-10 minutter og tag dem op med hulske. Læg dem på en lille tallerken. Ryst dressing sammen og hæld den over løgene. Spis dem som garniture til frokosten, på en mad med skinke eller ost.

Gederams med skinke i maj

ca. 20 gederamsplanter
200 g skinke i tern
6 skiver ristet brød
6 æggeblommer

Gederamsskuddene skylles, og rodstykkerne samt den træede del af stænglen skrælles med en urtekniv. Skuddene dampes 10-12 minutter og tages op med hulske. På et fad lægges de smurte stykker ristet brød, og gederams fordeles på dem. Skinke-tern lægges over og til slut en æggeblomme på hver.

Eksempler på opskrifter fra hæftet.

Lægeplanter har hjulpet mennesker i årtusinder. Men efter reformationen blev lægeplanter betragtet som trolddomsmidler, og den kloge kone blev ofte syndebug. En af den moderne lægevidenskabs fædre, Paracelsus, påstod dog modigt, at han havde al sin viden fra troldkvinder.

I hæftet fortælles lægeplanternes historie, om oldtidens græske og romerske læger, om middelalderens sælsomme teorier, om klostermedicin og den moderne plantemedicin. Der fortælles om lægeplanternes virksomme stoffer og om anvendelsen af en række planter, som har været brugt til behandling gennem århundreder, og hvis virkning i dag er videnskabeligt dokumenteret. En del skovplanter er iøvrigt nævnt som lægeplanter – bl.a. anemoner, hyld, brændenælde, taks, ulvefod, liljekonval, solbær.

Den moderne plantemedicin går ud på at styrke immunforsvaret og dermed forebygge sygdomme. Derfor fortælles der også om, hvordan vi kan bruge andre vilde planter og havens krydderurter og grønsager.

Mange af de gamle husråd, som stadig kan anbefales, er gengivet, og hæftet er krydret med et væld af opskrifter på urtemedicin, salver og frokostretter. Der gives vejledning om indsamling, tørring og opbevaring af planter, og et skema viser hvor og på hvilken årstid, de findes, og hvilke dele af planten, man kan gøre brug af.

Hæftet er flot illustreret med mange

smukke akvareller, så man let kan genkende planterne i naturen. Til advarsel er også de giftige lægeplanter illustreret.

Planche om jordbrugsuddannelserne

I tilknytning til ovennævnte avis er der lavet et planchesæt som i udfoldet stand fylder ca. 2 1/2 meter i bredden og 2,3 meter i højden og kan sættes op på et øjeblik. Plancherne viser et farvebillede af hver uddannelse og en kort tekst. Planchesættet udlånes gratis fra de tekniske skoler og fra Skovbrugets Arbejdsgiverforening.

Skovbogen

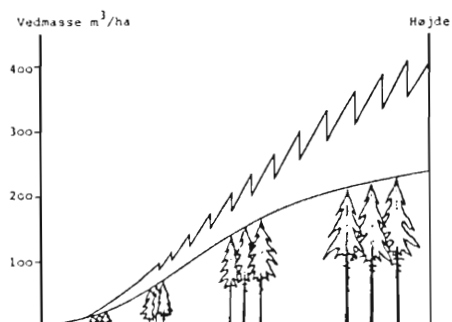
Skovbogen. Udg. af forelaget Systime 1988. 142 sider, rigt ill., delvist i farver. ISBN 87-7351-337-7. Pris 148 kr.

Skovbogen er beregnet til geografiundervisningen i gymnasiet, men mange andre kan have glæde af at læse med. Den handler om menneskets udnyttelse af skoven i de tropiske regnskove, om de traditionelle stammefolk og deres svedjebrug, om agroforestry, om afskovningens årsager og konsekvenser samt om mulighederne for bevarelse eller en bæredygtig udnyttelse af skovarealerne.

Halvdelen af bogen omhandler skove i Sverige, Vesttyskland og Danmark. De danske afsnit beskriver skovens indvandring, indførelse af ordnet skovbrug, skovdriften i dag, træindustri, beskæftigelse, udenrigshandel, friluftsliv, EF-skovpolitik.

Skovdød omtales primært på baggrund af situationen i Vesttyskland, og om danske forhold nævnes at mange af vore træarter er indførte og ikke har optimale kår. Der nævnes de officielle registreringer og at luftforureningens betydning er omdiskuteret og uklart.

Bogen er - bortset fra enkelte småfejl - vel-dokumenteret og kommer på den begrænsede plads udmærket ind på emnet. Man kan derfor kun håbe at bogen vil blive brugt mange steder i undervisningen.

Figuren illustrerer udvikling i højde og vedmasse i en bevoksnings liv.

Hvem skal udforme skovforvaltningen på distrikterne?

Ved et debatmøde blev der diskuteret nye former for administration af skovejendomme i bl.a. statsskovbruget og Hedeselskabet.

Af forstkandidat BIRGIT BJERRE LAURSEN.

Stor selvbestemmelse på det enkelte distrikt eller en fast styring fra en centraladministration? Skovrideren, står han ene på toppen, eller skal han samarbejde med skovfogederne om ledelsen af distriktet? Kan andre faggrupper end forstkandidater få skovriderstillinger?

Disse var hovedemnerne for snakken blandt de fremmødte til temaaften om skovbrugsorganisationernes administrative struktur, der blev afholdt i Viborg. Diskussionerne blev sat igang af 3 oplægsholdere: Afdelingschef Christian Als fra Hedeselskabet, vice-direktør Anders Billeschou fra Skov- og Naturstyrelsen og sekretariatsleder Karsten Raae fra De danske Skovdyrkerforeninger.

Hedeselskabet

Først blev Hedeselskabets organisation præsenteret af *Christian Als*. Hedeselskabet er bygget op med en central ledelse i Viborg, hvortil der er knyttet en faglig konsulentstab; ude i landet er der 10 distrikter, hver besat med en skovrider, administrativt personale og et antal skovfogeder.

For at sikre en ensartet politik fra Hedeselskabet sker der en faglig styring fra centralt hold. Overfor kunden skal alle i Hedeselskabet virke som del af en helhed og i princippet være i stand til at sælge alle funktioner i virksomheden. Al kommunikation til offentligheden går via den centrale ledelse.

Der findes ikke en klart defineret personalepolitik, dog har man et princip om, at ansættelse af folk sker via et ansættelsesudvalg, og at en person skal være 3 steder, inden vedkommende får en slutstilling. Hedeselskabet ser gerne andre end forstkandidater i skovriderstillinger.

Skov- og Naturstyrelsen

Herefter forklarede *Anders Billeschou* om de strukturændringer der er sket, og som er ved at ske i Skovstyrelsen, siden den fra 1. januar 1987 blev en del af Skov- og Naturstyrelsen.

Den centrale struktur er bygget op

med en direktion og 13 kontorer:

1. personalekontor,
2. økonomikontor,
3. juridisk kontor,
4. frednings- og planlægningskontor,
5. driftsplankontor,
6. skovdyrkningskontor,
7. handelskontor,
8. naturovervågningskontor,
9. økologisk kontor,
10. kulturhistorisk kontor,
11. friluftskontor,
12. råstofkontor,
13. havbundsundersøgelser.

På nuværende tidspunkt udgør 33 skovdistrikter den decentrale del af Styrelsen. Distrikterne betjenes af en skovrider, evt. en forstfuldmægtig og HK-personale plus skovfogeder og skovfogedassistenter.

Direktionen er kommet med et forslag om at reducere antallet af distrikter fra de nuværende 33 til 27. Ønsket om at få færre distrikter hænger sammen med en målsætning om at få større flerfaglighed på distrikterne. På alle distriktskontorer skal der foruden skovrideren være en sagsbehandler, hvilket giver et større antal arbejdspladser på skovriderkontorerne, mens den nye struktur betyder færre skovriderstillinger.

På skovfogedkontorerne skal der foruden skovfogeden stadig være en skovfogedassistent pr. skovdistrikt, mens der ikke skal være løse skovteknikere.

Fremover skal ledelsen af distrikterne ske som et samarbejde imellem skovrider og skovfogeder, og derfor vil der i efteruddannelsen blive lagt stor vægt på ledelse og samarbejde. Når der fremover skal udpeges en skovrider, vil det vigtigste være evnen til at lede, men det faglige vil også tælle. Hermed åbnes der for lige adgang til chefstillinger for alle faggrupper – altså skovriderstillingen er ikke forbeholdt forstkandidater.

Personalepolitikken er baseret på tillid til medarbejderne. Hensigten er at uddelegere så mange arbejdsopgaver og så meget ansvar som muligt; f.eks. skal den enkelte skovpart ind-

drages i debatten om driftsplanerne, så disse bliver et resultat af et samarbejde imellem distrikt og planlægningskontor. Når skovarbejdere, skovfogeder og kontorphonale får opgaver på et højere niveau, skulle det helst betyde, at skovrideren bliver frigjort til nye opgaver som for eksempel skovrejsning.

Anders Billeschou snakkede om planer og ønsker om større decentralisering og opbygning af en flad ledelsespyramide.

Skovdyrkerforeningerne

Karsten Raae fra De danske Skovdyrkerforeninger fortalte at hans organisation er ekstremt decentral, idet det centrale sekretariat består af ham selv, en ¼ jurist og en ¼ skolelærer. Fordelt ude i landet er der 16 skovdyrkerforeninger, hvor den enkelte skovrider lægger sin politik i samarbejde med foreningens bestyrelse. Hos skovdyrkerforeningerne er skovrideren altid en forstkandidat.

Skovdyrkerforeningerne lægger vægt på et tæt netværk, hvor skovrideren bor i området og har god kontakt til medlemmerne. Hovedvægten lægges på rådgivning om skovdyrkning, men foreningerne udfører også meget gerne totalentrepriser.

Efteruddannelse sker i en lille skala siden det fælles sekretariat startede i 1984.

Er ejeren tilfreds?

Efter oplæggene blev der stillet det spørgsmål, om det er muligt at vurdere hvilken organisationsform, der er den bedste ved at gå ud og se på skovene. Hertil svarede oplægsholderne alle benægtende, da den bedste skovforvaltning afhænger af ejerens målsætning. Karsten Raae udtrykte foreningens holdning således: "Hvis ejeren er tilfreds, er det god skovdrift".

Vækstrør til juletræer

Den engelske vækstrørsfabrik Tubex lancerer nu en ny type vækstrør. Det drejer sig om kun 20 cm høje vækstrør til brug på nyplantede nåletræer – og herunder også juletræer. Rørene, der har en åbning på 10 - 12 cm diam., kan efter det oplyste bruges på to måder:

1. Efter plantning sættes vækstrøret ned over planten uden nogen form for opbinding. Dette skulle kunne give en bedre og sikrere kulturstart og beskytte mod mus m.v. Når de små nåletræer er groet igennem røret efter 1 til 3 år, fjernes røret og anbringes i en ny kultur. Rørene er

lidt mere lysstabile end de sædvanlige rør og skulle kunne bruges 2 - 3 gange.

2) Efter at røret er presset fast i jorden, fyldes der jord ned i det, og samtidig plantes planten. Den anvendte jord i røret kan være iblandet gødning, så planten får optimale vækstforhold. Det påstås, at man derved kan få planter i gang på meget vanskelige arealer, hvor planterne normalt ikke ville kunne gro. Der foreligger ikke dokumentation for, om vandforsyningen kan sikres på alle jordtyper.

Disse korte vækstrør er lavet med inspiration fra Forestry Commission i England. Desværre foreligger der endnu ikke engelske forsøgsresultater eller anden dokumentation, som kan belyse effekten af rørene. For dog hurtigt at få nogle erfaringer vil Skovteknisk Institut allerede til foråret anlægge nogle forsøg med korte vækstrør til juletræer.

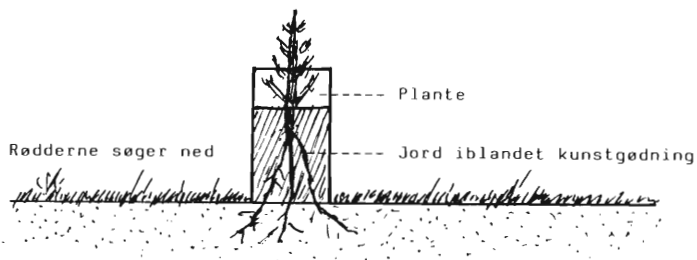
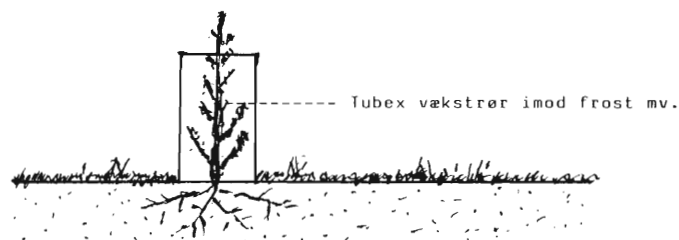
Det kan dog allerede nu nævnes, at i nogle af Skovteknisk Instituts forsøg med vækstrør er det set, at nobilis kan være problematisk – i hvert fald på sandjord. Disse forsøg drejede sig ganske vist om 60 og 120 cm høje rør. Der kommer en nærmere omtale af resultaterne af disse vækstrørsforsøg i løbet af foråret.

De nye korte Tubex-rør koster kr. 1,65 (ekskl. moms) ved køb af 5.000 stk. Ved mindre antal koster de kr. 2,25 pr. stk.

Nærmere oplysninger hos importøren: Poda Hegn, Øde Hastrupvej 65, 4000 Roskilde, tlf. 02 35 05 06.

Paul Christensen

Skitser fra Tubex over vækstrørets brug ved nåletræer.

En hilsen, nu hvor året gik,
med tak for alt det træ, vi fik!

JUNCKERS
Junckers Industrier A/S, 4600 Køge, Tlf. (03)65 18 95

Kulturklubber og erfa-grupper

– et værktøj til udvikling

Indenfor gartnerierhvervet har man løst mange nye opgaver gennem samarbejdet i kulturklubber og erfa-grupper. I den omstillingsproces, dansk jordbrug for tiden er inde i, kan sådanne gruppedannelser være et godt værktøj.

Af hortonom LISBET PLUM, Dansk Erhvervsgartnerforening.

Siden indtrædelsen i Fællesmarkedet har produktionen af danske potteplanter haft en meget positiv udvikling med årlige stigninger på 6 - 24% til i dag at udgøre 2, en produktionsværdi i 1987 på 2,2 milliarder. Figur 1 viser udviklingen i eksporten.

En af nøglerne til dansk pottaplante-eksports store succes er det samarbejde, gartnerne har i klubber og grupper. De er naturligvis konkurrenter, men de er også kollegaer.

Gennem det samarbejde og den åbenhed, de viser hinanden, har de opnået en fælles referenceramme. Den er med til at højne kvaliteten på produkterne og giver desuden mulighed for en fælles afsætningspolitik – begge dele til gavn for erhvervet.

Kulturklubberne

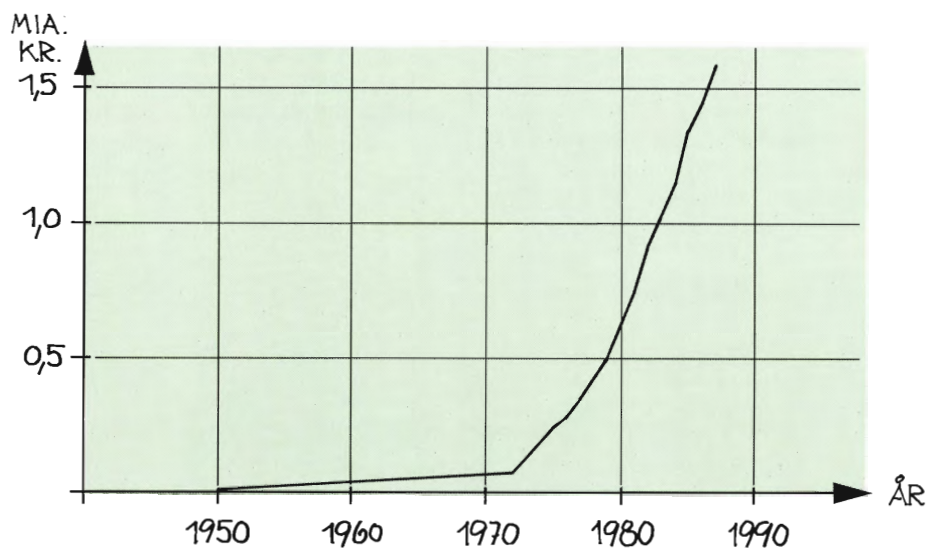
Kulturklubberne er noget specielt for gartnerierhvervet. De første klubber blev dannet i begyndelsen af 70'erne om en specifik pottaplantekultur. Blandt de første klubbannelser var Stephanotis og Ficus lyrata-klubben. Initiativtageren var Dansk Erhvervsgartnerforening, og klubberne var lokale.

I dag er initiativtageren fortsat Dansk Erhvervsgartnerforening, men klubberne er landsdækkende. I klubben samles alle producenter med samme kultur for at diskutere produktionsmæssige og afsætningsmæssige problemer.

En konsulent fra Dansk Erhvervsgartnerforening er med til klubbernes møder og sørger for udarbejdelse af et referat. En standard-dagsorden følges ved hvert møde og indeholder blandt andet sorterings- og emballeringskrav, forslag til vejledende priser og propaganda, samt kultur-mæssige spørgsmål.

Repræsentanter fra salgsorganisationerne deltager som regel under punkterne vedrørende afsætning.

I dag er der dannet ca. 40 kulturklubber omkring pottaplant. Desuden er der dannet klubber omkring forskellige grønsager og brug af en speciel dyrkningsmetode eller op-

Figur 1. Eksport af danske pottaplant 1972 - 1987. I 1987 udgjorde eksportværdien af pottaplant fra Danmark 1,6 milliarder kroner. Kilde: Tal om gartneriet. Dansk Erhvervsgartnerforening.

varmingsmetode, således at antallet af klubber i alt er på ca. 75 idag. Og der kommer løbende flere til.

Antallet af erfa-grupper er lidt mindre – ca. 50.

Erfa-grupper

Omtrent samtidig med at de første kul-

turklubber blev dannet, skete der ligeledes en form for samling i erfa-grupper blandt pottaplanteproducenter.

Erfa er en forkortelse for ordet erfaring og hentyder til at det er en gruppe, hvori man udveksler erfaringer. Begrebet kommer oprindeligt fra Schweiz og ideen er, at gruppen sammenholder

Figur 2. I 1985 gik Erfa-prisen fra Foreningen af registrerede Revisorer for anden gang til en gruppe af pottaplanteproducenter. (Foto: Henrik Nielsen, Catch).

deres erfaringer og dermed får et bredere arbejdsgrundlag.

I modsætning til kulturklubberne, hvor man samler alle med den samme kultur – og derfor typisk er 10 - 50 medlemmer – er der i en erfa-gruppe et begrænset antal deltagere. 5 - 8 medlemmer er almindeligt og ideelt.

En erfa-gruppe er således personer, der jævnligt udveksler erfaringer med udgangspunkt i et erhvervmæssigt interessefællesskab.

Gruppen består af de samme medlemmer i mange år og har aftalt en hensigt og et mål med samarbejdet af faglig og evt. driftsøkonomisk karakter.

Hvordan arbejder en erfa-gruppe?

For at få et godt resultat ud af gruppearbejdet er det vigtigt at have opstillet en fast arbejdsystematik og at overholde den.

Man mødes typisk en gang om måneden i gruppen. Møderne foregår på skift hos gruppens medlemmer. Der er en helt fast dagsorden for hvert møde, som overholdes fra gang til gang.

Først går man en tur i virksomheden og kommenterer den. Derefter diskuteres aftenens emne. Det kan være et driftsøkonomisk problem eller noget dyrkningsmæssigt. En af medlemmerne har forberedt emnet, eller man har inviteret en gæst udefra til at belyse det.

Til slut afrunder man med et punkt, siden sidst. Det kan være en generalforsamling, der er god at få diskuteret, prisudviklingen, et dyrkningsproblem eller andet. Der tages referater fra alle møder af gruppens medlemmer på tur.

Hvad bruger medlemmerne hinanden til?

En gruppe med seks potteplante-producenter, der nu i ni år har haft en vel fungerende erfa-gruppe, fortæller, at de har haft stort udbytte af samarbejdet.

De har udvekslet erfaringer med positive resultater om nyanskaffelser, som for eksempel energibesparende foranstaltninger, EDB og nye bygninger. Det har betydet en større erfaringsmængde og dermed et bedre beslutningsgrundlag for den enkelte.

En anden erfa-gruppe, der består af fem planteskole-ejere, har haft et udbytterigt erfa-samarbejde i fire år. De fortæller, at de blandt andet bruger hinanden til at diskutere den enkeltes planer for virksomheden. Planlægningen i den enkelte planteskole bliver bedre, og det er nemmere at overholde planerne, når der er flere, der er orienteret om dem.

De fristes ikke så nemt til at kaste sig

Figur 3. Det samarbejde, gartnerne har i kulturklubber og erfa-grupper, er med til at højne kvaliteten på deres produkter. (Foto: Lisbet Plum).

ud i en ny plan, før de har afsluttet den oprindelige. Det kan ellers være en fristelse i en branche, hvor der går forholdsvis lang tid før målet er nået.

De fleste har nogle, de kan snakke med om små og store problemer, men det er planteskoleejernes erfaring, at ved at formalisere samtalen og samarbejdet, får man flere ting med og kommer bedre til bunds i emnerne.

Åbenhed indadtil – lukkethed udadtil

En af de vigtigste forudsætninger for et godt samarbejde i gruppen er at man kan arbejde i fortrolighed. I erfa-grupperne må der derfor være åbenhed indadtil, og lukkethed udadtil.

Hvis deltagerne ikke fortæller åbent om egne erfaringer kommer gruppen ingen vegne. Omvendt må deltagerne også have tillid til at deres oplysninger bliver i gruppen, med mindre andet er aftalt.

Udbredelsen i Danmark

Erfa-grupperne er meget anvendte indenfor dele af detailhandelen og for eksempel blandt revisorer, mens der indenfor industri og håndværk kun findes et mindre antal grupper.

Inden for jordbruget er det som nævnt specielt potteplante-producenterne, der anvender grupperne, men også planteskoleejere og grønsagsavlere har dannet grupper.

Også andre grene af jordbruget har i flere år haft lignende strukturer, blandt andet tolvmandsforeningerne.

Praksis viser, at det er en fordel for gruppens funktion og levetid, hvis medlemmerne har nogenlunde samme økonomiske formåen.

Større interesse end nogensinde

Når erfa-grupper, smågrupper og lignende dannelser netop i disse år synes

at have en større interesse end nogensinde, hænger det nok sammen med den generelle samfundsudvikling, hvor forandringerne sker hurtigere og hurtigere. Mange har behov for at udvikle sig og samarbejde med personer, der er i en lignende situation som dem selv.

Specielt ledere af mindre og mellemstore virksomheder eller jordbrug står ofte alene med problemerne og kan derfor i særlig grad have glæde af de muligheder, et sådan gruppearbejde giver. Det kan være en meget frugtbar form for selvstudie udført i samarbejde med en konsulentorganisation.

I den omstilling dansk jordbrug for tiden er inde i – for eksempel i forbindelse med overskudsproduktioner, marginalisering og skovtilplantning – kunne man forestille sig, at gruppedannelser, som her beskrevet, bliver et mere og mere benyttet værktøj til udvikling for den enkelte.

Siden 1896

**HJORTSØ
PLANTESKOLE**

4470 Svebølle

Tlf. 03 49 30 20* og 03 49 30 40
Indehaver: P.V. Pedersen

Skov-, læ- og hækplanter
Forlang prisliste
Planteskolen er tilsluttet
Herkomstkontrollen med
skovfrø og -planter

OM KORT TID KOMMER PATU NYHEDERNE TIL DANMARK

PATU 750 har en rækkevidde på 7,5 m og løftekraften er 355 kg ved 7,5 m.
PATU 600 har en rækkevidde på 6,0 m og løftekraften er 400 kg ved 6,0 m.

Stængerne er svingbare, hvilket mindsker risikoen for fastkørsel samt træskader.

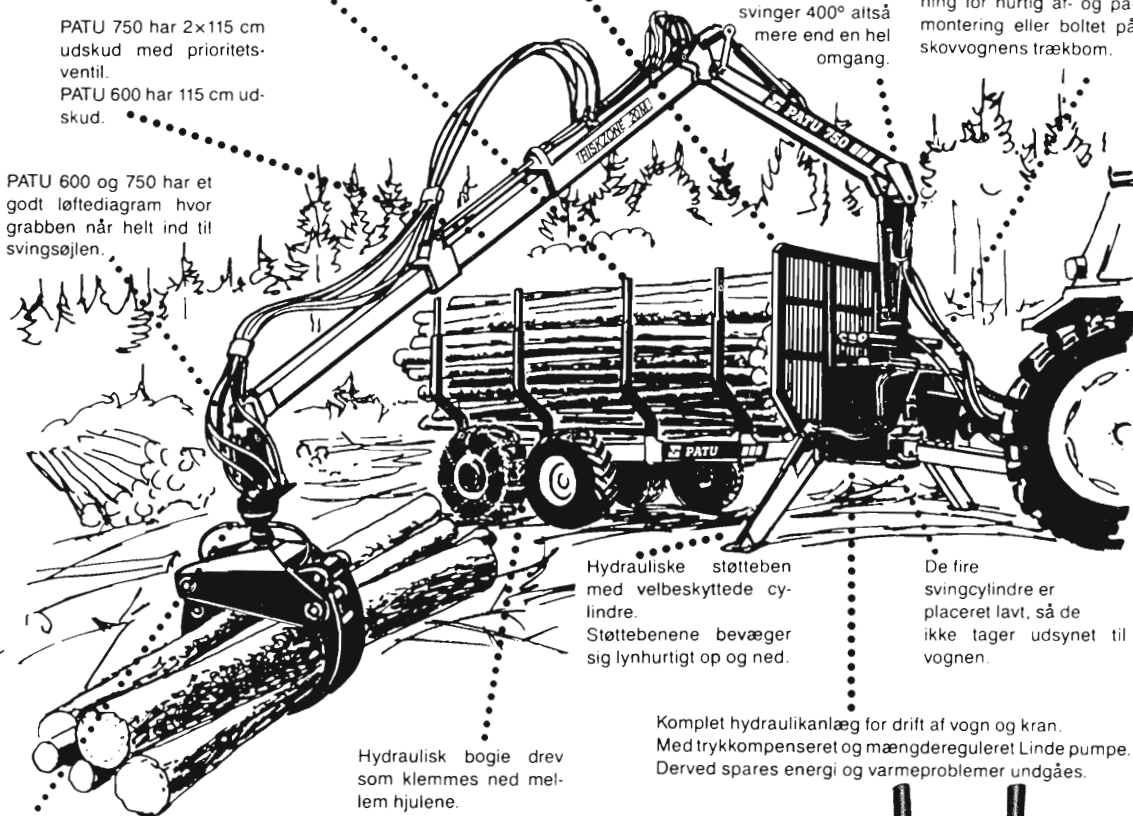
Flytbar rigtig dimensioneret frontgitter. Vangernes afstand kan ændres alt efter længden på træet.

Montering på traktoren på en sokkel som er fastgjort på traktorens bagaksel med en lynkoblingsanordning for hurtig af- og påmontering eller boltet på skovvognens trækbom.

PATU 750 har 2x115 cm udskud med prioritetsventil.
PATU 600 har 115 cm udskud.

Svingcylindren svinger 400° altså mere end en hel omgang.

PATU 600 og 750 har et godt løftediagram hvor grabben når helt ind til sving søjlen.

Hydrauliske støtteben med velbeskyttede cylindre. Støttebenene bevæger sig lynhurtigt op og ned.

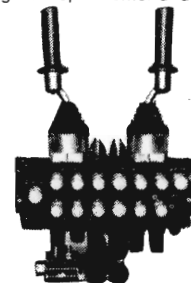
De fire svingcylindre er placeret lavt, så de ikke tager udsynet til vognen.

Komplet hydraulikanlæg for drift af vogn og kran. Med trykkompenseret og mængdereguleret Linde pumpe. Derved spares energi og varme problemer undgås.

Hydraulisk bogie drev som klemmes ned mellem hjulene. Drivkraft 2,5 ton. Tromlebremser i bageste hjulpar.

Rundgående rotator med en grab på 0,25 m². Ingen ømfindelige cylindre og slanger.

Hurtige to-håndtagsventil som standard. Ventilen har flydestilling på de 3 hovedfunktioner. Som ekstra udstyr kan leveres elfunktion ved udskud og grab.

PATU bogievogne med hydraulisk rammestyring

Hydraulisk rammestyring er standard på PATU 75, 85 og 95 vognene. 95 vognen har desuden hydraulisk drift på hjulene.

Takket være rammestyringen følger vognen traktoren smidigt og kranen får større rækkevidde. Rammestyringen kan også anvendes som vægtoverføring når vognen er tom.

Brødbæk & Co. A/s

Mølgårdvej 1 - Dk-7173 Vonge

Telf. 05-80 35 99

Offentlig indflydelse på planlægningen af statsskovene?

– indtryk fra en rejse i USA

I det amerikanske statsskovbrug skal der ved planlægningen tage hensyn til mange forskellige interessegrupper. Konsekvenserne af ønskerne beregnes med et omfattende – og svært gennemskueligt – EDB-program.

Af skovbrugsstuderende JESPER CHRISTENSEN.

Ternet landskab

For en europæer som flyver over USA, virker det meget fremmedartet at se ned på et "ternet" landskab. I de dele af USA som først blev taget i besiddelse i løbet af 1800-tallet, udlagde man et gigantisk kvadratnet med en sidelængde på en mile. De enkelte kvadrater blev herefter delt i mindre firkanter – så idag består alle ejendomme og skove af et antal kvadratiske parceller.

Dette "idéelle" system giver nogle pudsige problemer for kortlæggerne – for det som var et kvadrat for en landmåler år 1800, er ikke det samme for et geografisk informations-system på en PC'er!

Og ejendomsgrænsernes form er ikke det eneste, som er årsag til store forskelle i den måde, skovplanlægning foregår på i USA og Danmark.

Papirindustriens planlægning

En meget vigtig forskel på det ameri-

kanske skovbrug og det danske er de værdier som befinder sig på en given arealenhed. Generelt er de meget større i Danmark, og det slutmål der stræbes mod i Danmark er næsten altid en bevoksning af konstruktions- eller møbeltræ.

I USA er det ikke usædvanligt, at hele massen ved hovedskovningen bliver fliset på stedet og brugt til fremstilling af papir. I store områder af landet har træ en så ringe pris, at det er transportomkostningen, der er afgørende for indkøbsdispositioner.

Da der tillige ofte foretages afdrifter af store arealer på en gang (over 100 hektar) indebærer det, at industriens planlæggere ønsker gode estimater (skøn) for masseudbytterne – pr. acre. Det gælder f.eks. hos Mead Paper Co., Chillicothe i Ohio, hvor skovbrugsafdelingen skal forsyne en papirfabrik med 3.000 tons råtræ om dagen, tildels fra sine egne 60.000 hektar. På fremmede arealer købes træet på roden.

Alt træet bliver skovet kun nogle få timer før det, enten som flis eller hele stammer, skal ankomme til papirfabrikkens råtræterminal – så man har brug for gode estimater af masseudbytterne!

Langtids-skovdyrkningsplanen udarbejdes primært på grundlag af fototolkning, og dens data er altså først og fremmest gennemsnitstal for meget store områder.

Til gengæld gennemføres, højest et år før den forventede anvendelse af et areal, en mere grundig undersøgelse. Man sender for eksempel landmålere ud for at finde ejendomsgrænserne og afmærke grænsetræerne med maling. Samtidig foretager man også en mere intensiv opmåling af volumen.

Opmåling af den stående masse

Medens der i Danmark altovervejende anvendes prøveflader med kendt diameter, så bruges i USA overvejende varierende og ukendt diameter –

Relaskopet er meget anvendt i USA, og hjelm er påbudt under al færden i skoven, også opmålingsarbejde.

Et ternet landskab – landbrugsområde ved Chequamegon National Forest, Wisconsin.

Hos Mead Paper gøres alt på den hurtige måde – tømning af flis fra lastvognstog.

grundfladen måles med relaskop eller grundfladeprisme. Enkeltræers diameter måles med omkredsmålebånd – som er langt mere handy end klup!

Denne metode anvendes af både industrien og Forest Service – det nationale skovbrug – når man udarbejder licitationsoplæg til skovnings- og transportreprenører. Den endelige afregning finder sted efter vægt ved levering til fabrik.

Det er til gengæld også en af de eneste ligheder som der er mellem skovplanlægning i industrien og Forest Service. Befolkningens indflydelse på samfundet, herunder skovenes drift, er i USA et mål i sig selv, og det har derfor været nødvendigt for Forest Service at udvikle en helt speciel planlægningsproces.

Planlægningen af de føderalt ejede skove har gradvist ændret sig fra blot at være noget embedsmændene lavede – for at finde ud af, hvor og hvordan afdrifterne skulle foretages – til i flere stater at være et så aktuelt emne, at det bl.a. har indgået i valgkampen i Oregon om guvernørembedet.

Der er flere årsager til denne udvikling, men specielt rydningen af de store douglas-skove, som fandt sted i 1950'erne og '60'erne, og fremdeles finder sted i den vestlige del af landet, vakte og vækker politisk bekymring for de fremtidige forsyninger af tømmer. Det giver – sammen med stadig større efterspørgsel efter skovenes og flodernes rekreative værdier – anledning til utallige konfrontationer mellem træindustri og forskellige interessegrupper.

I 1976 blev der derfor vedtaget en lov i Kongressen, som pålagde Forest

Service at sørge for udarbejdelsen af en plan for samtlige skovdistrikter således, at der blev taget behørigt hensyn til alle interesser samtidig. Flest mulige interesser skulle der tages hensyn til i de samme områder, og man skulle i alle tilfælde gøre mest muligt for, at uforenelige aktiviteter blev adskilt geografisk.

Planlægningen skulle finde sted for tømmerproduktion, vildtforvaltning, friluftsliv, vejnet, vandkvalitet m.v., og ske efter samme principper over hele kontinentet.

Der blev lagt vægt på, at planerne blev

- udarbejdet under medvirken af offentligheden
- så konkrete i deres angivelser, at det ville være muligt at kontrollere om de blev fulgt.

FORPLAN

For at kunne opstille og konkretisere planerne, var det nødvendigt at gennemføre et stort antal beregninger. EDB-programmet FORPLAN blev valgt som hjælpemiddel.

FORPLAN består af en model baseret på lineær programmering, operationsanalyse og statistik. Modellen indeholder et stort antal ligninger der beskriver det uendelige antal tilstande og relationer som findes i Forest Service's næsten 80 millioner hektar skov, med en årlig produktion på 240 millioner besøgsgage og vedmasse svarende til 360 million kubikmeter færdigt tømmer.

FORPLAN's beregninger har stor indflydelse på hvordan USA's skove kommer til at se ud i det 21. århundrede, og det er sandsynligvis verdens

End ikke den bedste skovplan kan forhindre brande under en tørke som i sommeren 1988. – På fotografiet ses resterne af en Banks fyr plantage. Nye planter spirer frem, endnu inden alle 5.000 hektar er brændt færdig. – Hiawatha National Forest, Michigan.

mest omfattende program til arealforvaltning.

På grund af de store interesser, som er involveret, er der meget nøje krav til selve planlægningsprocessen, herunder brugen af bl.a. FORPLAN. Et af de skovdistrikter som har været igennem hele planlægningsprocessen, og nu er igang med at føre planen ud i livet er Chequamegon National Forest i Wisconsin.

Chequamegon National Forest

Fra 1890 til 1920 blev Wisconsins urskove fældet, og i begyndelsen af århundredet lå store områder øde, hærgnet af storme og enorme brande. Efterhånden kom den naturlige vegetation igen, og i 1930'erne tilplantede arbejdsløse – som et led i beskæftigelsesprogrammerne under Roosevelts "New Deal" – yderligere hundredetusindvis af hektar med fyr i Wisconsin. Samtidig overtog staten landområder, som tømmerindustrierne havde forladt og oprettede bl.a. Chequamegon National Forest.

Chequamegon National Forest i det nordlige Wisconsin er på 340.000 hektar og ligger indenfor en dags kørsel fra storbyer som Chicago, med mere end 10 millioner indbyggere.

Skovarealet er for tre fjerdedele vedkommende ensaldrende højskov. Heraf er cirka 40% løvskov med arter som ahorn, birk, ask og rødeg. Poppel

og birk udgør cirka 30% og fyrreskove plantet i 1930'erne 17%; resten er mo-seområder.

På Chequamegon er der idag et par hundrede administrative medarbejdere. Næsten alle praktiske arbejdsopgaver udføres efterhånden af entreprenører.

Distriktet består af fem Ranger Districts (skovparter). På hvert Ranger District er ansat 4 - 5 skovfogeder, hver med sit speciale, som f.eks. kulturanlæg eller tømmer salg. På hovedkontoret er 110 personer ansat. Cirka 1.500 arbejdspladser er direkte afhængige af skovens produktion på to millioner kubikmeter savskåret tømmer.

Fra 1979 til 1986 arbejdede man ved Chequamegon på at få lavet den lovbestemte skovplan, og er nu i 1988 igang med at føre den ud i livet.

Planlægningsprocessen blev overvåget af et "planlægningsudvalg", der bl.a. talte alle district rangers (cheferne for skovparterne).

Selve planlægningen blev foretaget af en tværfaglig gruppe på 12 personer, alle stabsmedarbejdere ved distriktskontoret. Deres uddannelse var indenfor så forskellige områder som: Skovbrug, psykologi, vand- og vejbygning, computer-programmering, fiskeribiologi, operationsanalyse og vildtpleje. En gruppe af planlægnings-volontører bistod den tværfaglige gruppe. Volontørerne repræsenterede allesammen forskellige interesseorganisationer.

Der blev involveret utallige universiteter, institutioner, organisationer, turistforeninger, industrier, indianerrepræsentanter, amtslige og kommunale myndigheder og sidst men ikke mindst foreninger – eksempelvis Wisconsin Buejægere, Snescooter-klubber og Krave-hjerpe Selskab.

I samarbejde med alle de involverede blev de emner som interesserede offentligheden kortlagt, og fra 1979 til 1985 blev der indsamlet data, og opstillet i alt ni alternativer for den fremtidige drift. Hver af alternativerne optimerede for en bestemt anvendelse som f.eks. biologisk diversitet eller økonomisk effektivitet.

Ved hjælp af FORPLAN-simuleringer blev effekten af de forskellige forslag beregnet. Beregningerne blev analyseret og kommenteret. Herefter blev ét alternativ valgt af regionens skovdirektør. For Chequamegons vedkommende blev det et alternativ som lagde vægten på rekreation, savtømmer- og poppel-produktion (til papirfremstilling).

En foreløbig plan blev udarbejdet på grundlag af det valgte alternativ og offentliggjort. Ved udløbet af indsigel-

sesfristen tre måneder senere var der kommet over 200 indsigelser, ændringsforslag osv. Indsigelserne blev kommenteret og i et vist omfang indarbejdet i den endelige plan, som blev offentliggjort i 1986.

I Chequamegons tilfælde blev planen herefter sat i kraft, og arbejdet med at omforme planen til konkrete projekter begyndte.

Så "smertefrit" går det imidlertid ikke altid. Især ikke på de distrikter, hvor der er blevet valgt et alternativ og lagt en plan, som ikke har imødekommet en betydningsfuld interessegruppes ønsker. Der er planerne blevet appelleret op gennem det administrative system. Og i nogle tilfælde er der blevet lagt sag an ved domstolene, ofte med henvisning til procedurefejl ved udarbejdelsen af planerne.

Det har bevirket, at Forest Service's medarbejdere er overmåde omhyggelige med at overholde alle procedurer og kommentere enhver indvending, den være nok så beskeden.

Offentlighed i skovplanlægningen

I USA er der debat om, hvorvidt det overhovedet er rimeligt at anvende en EDB-model som FORPLAN, der er uforståelig for offentligheden (og en stor del af de ikke-matematisk orienterede embedsmænd).

Debatten minder til forveksling om den debat, som vi her i landet har om Finansministeriets ADAM-program til simulering af den økonomiske udvikling i Danmark; det vil sige, at debatten overvejende finder sted blandt delvist indviede fagfolk.

Den brede offentlighed og politi-

kerne accepterer de beregninger som giver deres egne synspunkter medvind, og angriber iøvrigt forudsætningerne i beregninger som giver modstanderne ret. Om det betimelige i at bruge modellen hører man næsten aldrig nogen udtale sig; modellen er blevet en institution i sig selv!

Bør det danske statsskovbrug ændre sin planlægning i retning af den amerikanske?

Hvis det drejer sig om at indføre analyser og EDB-programmer i samme størrelsesorden som i USA er svaret: Nej for alt i verden ikke – det vil være at skyde gråspurve med kanoner!

De metoder som man anvender hos Forest Service, er udviklet til brug i en organisation med mange tusinde (35.000) ansatte, fordelt på næsten to hundrede skove på millioner af hektar – spredt over et kontinent, hvor store områder først er blevet benyttet af bysamfund i dette århundrede, og hvor beslutninger om skovens anvendelse kan betyde velstand – eller massearbejdsløshed!

Derimod vil det nok være en god idé at indføre en offentlighedsfase under planlægningen af de danske statsskovdistrikter! – Er det ikke kun rimeligt, at kampen om skoven – mellem de forskellige interesser – finder sted i fuld offentlighed? Og vil offentlighed om skovplanlægningen mon ikke give mere forståelse for, at f.eks. hovedskovning af gamle ege kan være fornuftig?

Tak

For økonomisk støtte til turen takkes Dansk Skovforening samt Direktoratet for de Videregående Uddannelser.

Specialist i grøfteoprensning

Vi anvender vores egne maskiner, som vi igennem 20 år har udviklet og til stadighed forbedrer. Maskinerne er udviklet specielt til de danske forhold, hvilket betyder, at de kan arbejde i skoven på et minimum af plads uden at beskadige de træer, der står tæt ved grøfterne.

På en normal arbejdsdag kan vi rense fra 200 meter til 1000 meter alt efter grøfternes tilstand.

7 maskiner med fører står til Deres rådighed over alt i landet.

Vi kører udelukkende med faste timpriser, som p.t. er 250 kr. excl. moms.

Ovenstående er Deres garanti for et veludført job.

De er velkommen til at ringe eller skrive, hvis De ønsker yderligere information.

Leestrupbyvej 10
Leestrup
4733 Tappernøje

Status over naturen i skovene

Plante- og dyreliv i skovene udsættes for trusler bl.a. ved nedgangen i arealer med løvskov og naturskov, fra luftforurening og fra intensivt friluftsliv.

Skov- og Naturstyrelsen har netop udarbejdet en rapport over status og udviklingstendenser for den danske natur. Vi bringer uddrag fra de afsnit der vedrører skove.

Kun omkring 2% nåleskov

Det hedder bl.a. at skovarealet omkring 1800 var nede omkring 2% af landets areal, og at det i dag er på 12%. Miljøministeriet sigter på at skovarealet fordobles inden for de næste 80 - 100 år. Om træartsfordelingen hedder det:

Gennem de sidste 50 år er nåleskovsarealet vokset kraftigt, mens løvskovsarealet i absolut mål er reduceret med 7 - 8%. I de østlige landsdele er omkring 1/3 af bøgearealet forsvundet siden ca. 1930; men andre løvtræarter som eg, ask og ahorn har vundet terræn i et omfang, der svarer til ca. halvdelen af det bøgeareal der er forsvundet. Skovlovsforslagets tilskudsordning til fremme af løvskoven forventes at stoppe bøgens og løvskovens tilbagegang.

Nåletræplantagerne anlagt i Vestjylland i løbet af de sidste 100 år er inde i en positiv udvikling mod større artsdiversitet (dvs. flere forskellige arter af planter og dyr, red.).

En undersøgelse viser at i statsskovene findes stadig 2% naturskovsarealer – dvs. rester af den skov der omkring 1800 fandtes her i landet. En anden undersøgelse antyder at i hovedstadsregionen er der også kun bevaret få procent naturskov i de private skove.

Bestandene af rovfugle er betydeligt større end i 1960'erne, hvor de var på et minimum pga. DDT. I de sidste ti år er spurvehøg og duehøg gået tilbage, sandsynligvis som følge af de kolde vintre og måske også bekendtgørelsen om bekæmpelse af skadevoldende vildt.

For småfuglene viser det sig at nogle af arterne knyttet til nåleskov er gået tilbage i de sidste ti år, mens andre nærtbeslægtede arter i løvskov er gået frem. Arter der forekommer i såvel løv- som nåleskov tenderer til at undgå nåleskoven.

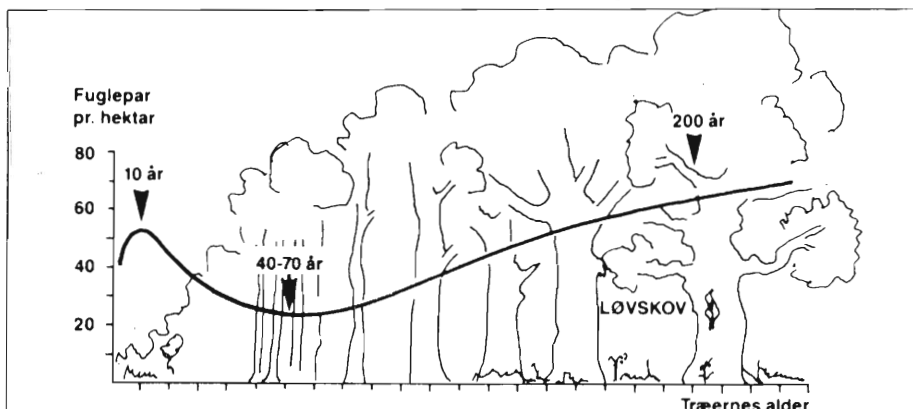
Figur 1. I rapporten peges på at de sidste få rester af landets oprindelige skove bør beskyttes. Billedet stammer fra Longelse præstegårdsskov på Langeland, som er fredet. I baggrunden en lysning med blødbund – en anden af de truede naturtyper i skovene.

Skovens pattedyr følges især gennem jagtstatistikkerne (se Skoven 8, 1988), hvor det antydes at råvildt, ræv og husmår er i fremgang, mens egernet er gået kraftigt tilbage. Endelig er der et længere afsnit om skovens sundhedstilstand (nærmere omtalt i Skoven 2, 1988).

Truslerne mod skovens plante- og dyreliv er i korthed:

- luftforurening
- deponering af affaldsprodukter (slam m.v.)
- dårlig skovdrift
- reduktion af arealer med naturskov og anden gammel skov samt løvskov
- intensivt friluftsliv
- bekæmpelse af "skadevoldende vildt".

Figur 2. Antallet af fuglearter og ynglende fugle er størst i ældre løvskov samt i unge kulturer inden den er sluttet, mens det er lavt på nyplantede arealer og mellemaldrende skov.

Der skal ses på planter i skove

Udover skovene omtales strandenge, heder, moser, søer, vandløb, havet, enge, agerlandet og bynaturen. Hertil kommer kapitler om bl.a.:

Planter: Der er muligheder for at fremme floraen på længere sigt gennem lovforslaget om naturgenopretning og forvaltning af marginal landbrugsjord (netop behandlet i Folketinget, red.). Der peges på at der også "i nær fremtid kan være grund til at se nøjere på vore truede og sårbare arter i skovene".

Insekter: For mange grupper af insekter er skovene det vigtigste levested. Den største trussel er kultivering af skovene, men også anvendelse af gødning og giftstoffer spiller ind. Arter, der er knyttet til gamle og døde løvtræer er specielt truede, ligesom ar-

ter tilknyttet dødt træmateriale i skovbunden, lysåbne lokaliteter, randbevoksninger og de fugtige områder ved ellesumpe, væld og vandløb er udsat for tilbagegang. Der kan dog også konstateres fremgang for arter knyttet til nåleskov.

Der er også kapitler om padder og krybdyr, fisk, fugle og pattedyr.

Vådområder og skovbryn trues

I rapportens hovedkonklusion peges bl.a. på problemerne fra en fortsat strukturudvikling og ændringer af driften (f.eks. mekanisering), som medfører tab af småbiotoper (lysninger, moser og vandhuller), gammel skov samt mangel på plads til udvikling af brede skovbryn.

I statsskovene er der mulighed for at sikre truet natur i forbindelse med fast-

læggelse af driftsplaner – f.eks. bestemmelser om løvskovsprocenter, naturskov og skovbryn. Lignende hensyn bør tages ved rejsning af ny skov, ligesom man skal se på tilplantningens økologiske funktion i forhold til det omgivende landskab.

Rapporten er velskrevet og rigt illustreret med figurer og fotos og kan anbefales alle der ønsker et overblik over den danske naturs tilstand.

sf

Naturen i Danmark. Udg. af Skov- og Naturstyrelsen 1988. 88 sider, rigt ill. Pris 50 kr., købes gennem boghandlen eller Statens Informationstjeneste (tlf. 01 92 92 28). ISBN 87-503-7484-2.

Produktion:

Dansk tømmer,
planker, brædder og lægter

Købes:

Nåletræ
til bygningstømmer

A/S SKÆRBÆK SAVVÆRK

Skærbækvej 12 - DK-7400 Herning
Tlf. 07-12 41 88

AKKERUP PLANTESKOLE
5683 HAARBY
Telefon (09) 73 10 58

Skov-, læ- og hækplanter

Tilbud afgives gerne.
Tilsluttet Herkomstkontrollen
med skovfrø og -planter.

- Den lille maskine
- Med den store kapacitet
- Topmoderne udrustning
- Fantastisk totaløkonomi

Ønsker De at studere den nye GREMO 704T nærmere eller modtage tekniske detaljer, er De velkommen til at ringe eller skrive. Der kan træffes aftale om visning - maskinen er i Danmark.

TOPTTEG

Gammel Skagensvej 109
9900 Frederikshavn
Tlf: 08-42 36 22

**Vi står altid til deres disposition
med råd og vejledning.**

Kort-nyt

Natur- og Råstofprisen

Grusgrave fremtræder ofte som store åbne sår i landskabet, når udvindingen er færdig. Derfor bør alle gamle grusgrave efterbehandles så de kan anvendes til landbrug eller naturområder.

Det er baggrunden for at Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Foreningen af Danske Grus- og Stenindustrier har stiftet en Natur- og Råstofpris, som lige er uddelt til to nordjyske grusanlæg.

Det ene areal er på 35 ha ved Skel-høje i Viborg kommune. Det ligger vest for Dollerup Bakker og Hald sø, som er et af landets mest markante istidslandsskaber. Efter gravningen er ophørt har man udjævnet arealet, den gamle overjord er spredt ud sammen med staldgødning, gylle og kalk, og der er dybdepløjet. Resultatet er blevet en luftig og velgødet jord, som allerede året efter har båret landbrugsafgrøder.

Det andet areal er på 16 ha ved Nr. Halne, Åbybro kommune. Det meste af dette areal er en sø af meget varierende dybde, fordi grusforekomsten har været ret spredt. Der er en rig buskvegetation i kanterne samt på et par øer. Området har stor værdi for plante- og dyreliv på egnen som for det meste omfatter flade landbrugsarealer med få naturområder.

Prisen påregnes fremover uddelt hvert andet år, og Råstofkontoret i Skov- og Naturstyrelsen modtager gerne forslag til prismodtagere.

Hvad laver skovarbejderen om vinteren?

I Norge oplever man at skovningsmaskinerne bliver stadigt mere udbredt. Det betyder imidlertid at det bliver vanskeligere at beskæftige de faste skovarbejdere hele året rundt med godt betalt arbejde. Deres hovedopgaver bliver nemlig efterhånden plantning og kulturarbejde som kun foretages i sommerhalvåret.

Tidsskriftet Skogeieren beretter fra et debatmøde, at en mulighed kunne være at bruge ufaglært arbejdskraft under vejledning af kyndige arbejdsledere til kulturplejen. En anden mødedeltager pegede på at alle skovejere

får lavet plantninger, og derfor er det især kulturplejen, det går ud over, når man ikke har nok arbejdskraft i sommertiden.

Flyveaske gør brunkulslejer grønne

Flyveaske er ofte et besværligt affaldsprodukt fra kraftværkerne. Det kan nu måske nyttiggøres i de jyske brunkulslejer.

Brunkulslejerne har mange steder karakter af ørken. Grundvandet er sænket kraftigt ved udgravningerne, og det har blotlagt jernforbindelser, som er blevet iltet til svovlsyre. Jorden er derfor i dag stærkt sur – pH omkring 3 – og består af groft sand, som ikke holder godt på vandet.

Flyveaske derimod er stærkt basisk – pH på 12 – og det er finkornet. Derfor regner man med at kunne opnå gode vækstbetingelser ved at kombinere disse to materialer.

Forsøget skal nu gøres i et område på 117 ha som de jyske elværker ejer i det 1.200 ha store brunkulsleje i Søby.

Der udlægges 8 forsøgsflader på ialt 1,6 ha hvor der tilsættes mellem 0 og 10 cm flyveaske i de øverste 25 cm jord. Derefter sås græs, og der plantes 800

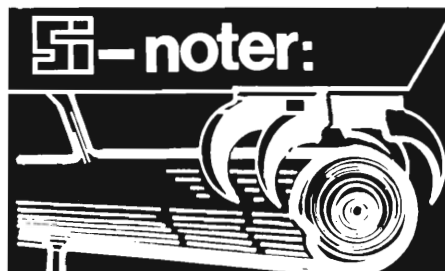

Brunkulslejerne i Søby kan måske om få år forvandles fra gold ørken til grønne områder ved hjælp af flyveaske.

træer og buske – birk, seljærøn, Sargent's æble, eg og rynket rose. Hedeselskabet står for forsøget, og om 4 år regner man med at have resultater.

Flyveasken er det uforbrændte restprodukt fra forbrænding af kul. Kul er dannet inden for de seneste 300 mill. år ved henfald af plantematerialer, som aflejres under iltfri forhold under vand, og senere underkastes stort tryk og høje temperaturer. En mindre del af kullene er klippematerialer fra de omgivende lag – og det er herfra flyveasken stammer.

Elsamposten

Dieselolievarmer

I frostvejr vil paraffinen i dieselolien begynde at udkrystallisere. Det medfører, at brændstoffiltret vil blive helt eller delvist tilstoppet med reduceret motorkraft eller motorstop til følge.

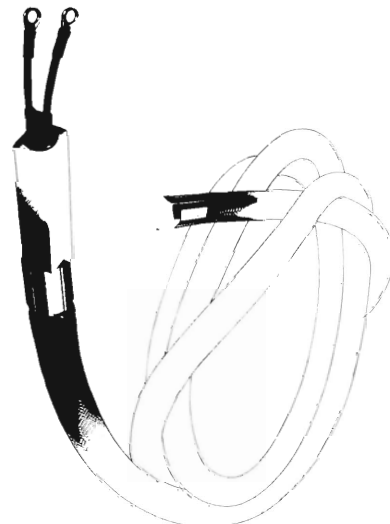
Thermoline er et system til opvarmning af dieselolie. Det består af en kraftigt flexibel brændstofslange, hvor der er installeret et olieresistent selvregulerende varmekabel.

Thermoline leveres færdigmonteret og erstatter den eksisterende brændstofledning mellem tank og brændstoffilter. Den monteres med en betjeningsknap til instrumentpanelet. Ved

at forvarme dieselolien, som står i slangen, kan Thermoline også bruges som starthjælp ved koldstarter.

Thermoline koster 1.295,- kr. excl. moms og forhandles af firmaet Ermax, tlf. 01 69 68 00.

Frans Theilby

Thermoline brændstofslange med varmekabel.

Kort-nyt

Nedfrosset i 90 år

De fleste dyr kan kun overleve en enkelt vinter i dvale, men man har for nylig i det østlige Sibirien genoplivet en salamander, der havde ligget nedfrosset i 90 år. Der er tale om den asiatiske salamander, som er det hvirveldyr der har den forholdsmæssigt største lever; den udgør næsten en tredjedel af dyrets vægt.

Leveren har store lagre af glycogen, som når frosten kommer omdannes til glyceroider. I salamanderens blod virker disse stoffer som frostvæske, og den kan derfor overleve 40 graders frost.

Dyret ligger i dvale under træstubbe, græstuer eller sprækker i jorden. Derfor kan der måske findes salamandere som har været indespærret endnu længere tid.

Denne opdagelse kan have praktisk interesse, fordi det måske kan blive

muligt at nedfryse menneskelige organer – eller hele mennesker – indtil organerne kan bruges til transplantation eller indtil deres sygdomme kan helbredes.

Ingeniøren

Udbygning/flytning af Landbohøjskolen

Landbohøjskolen på Frederiksberg – som bl.a. uddanner forstkandidater – lider af stor pladsmangel. Der er over en halv gang flere studerende end skolen er bygget til, og mange lokaliteter er nedslidt. Det har ført til en redegørelse for, hvordan forholdene kan forbedres:

1. Hele skolen kan flyttes og anlægges i tilknytning til universiteterne i Århus eller Odense, eller til Foulum ved Viborg, hvor Statens Husdyrbrugsforsøg i dag er koncentreret. Men det er også en dyr løsning – 2,7 milliarder alene i anlægsudgifter.

2. En eller flere af uddannelserne kan etableres vest for Storebælt. Der kan være tale om at flytte veterinær-uddannelsen – det koster 600 mill. i anlæg – eller at dublere agronom-uddannelsen ved at oprette nye skoler ved universiteterne i Odense eller Århus. De øvrige uddannelser er det ikke rationelt at dublere – og de bør findes samme sted som agronom-uddannel-

sen, idet der er mange fælles fag.

3. Der er behov for flere unge med landbrugsuddannelser, og det kunne afhjælpes ved at oprette nye uddannelser på mellemniveau vest for Storebælt, f.eks. på eksisterende landbrugsskoler ved udbygning af landbrugstekniker-uddannelsen. Denne model er langt den billigste (men løser ikke så mange problemer).

4. Endelig kan hele skolen bevares på Frederiksberg, men der er så behov for om- og nybyggeri for 330 mill. kr.

Istiden var ikke så kold

Man har tidligere antaget at landet under den sidste istid for 13.000 - 110.000 år siden var dækket af is. Det viser sig nu at isen kun har været her i en kortere periode på måske kun 6.000 år i den sidste del af perioden. I den øvrige del af "istiden" har vi haft et slette-landskab, hvor der har levet mammutter, næsehorn, rensdyr, moskusokser – og måske også mennesker.

Denne opdagelse er sket ved hjælp af nye og avancerede kulstof-14-dateringer af mammutknogler. En grundig beskrivelse følger om kort tid i en afhandling, men allerede nu kan man læse en mere populær fremstilling i bogen "Danmarks forhistoriske dyreverden" fra Gyldendal (se Skoven nr. 11, side 434).

Husk!!

ring til Skovtrim på tlf. 08 95 63 37
eller biltlf. 049 7 12 89

Skovning, udkørsel m. v. udføres hurtigt og professionelt

Uforpligtende tilbud gives – vi kommer overalt i landet

SKOVTRIM

v/ Kaj Poulsen . Tryvej 153 . Try . 9750 Østervrå

Yderligere nævnes det, at succession ved familieoverdragelser kan have interesse, hvis der f.eks. er knyttet savværk til skovdriften. Henvisningen til de statsfinansielle grunde kan være reel, men understreger blot yderligere den manglende konsekvens, når man samtidig via anden lovgivning opgraderer sine forventninger til et erhverv, der allerede nu kan fremvise håndgribelige problemer. Ministerens inddragelse af aktiver som savværk understreger vel blot vanskelighederne med at give et klart svar, nemlig – det foreliggende lovinitiativ har ikke nogen nævneværdig effekt for skovene.

Ovenstående må ikke ses som ensidig kritik imod skatteministeren, men er udtryk for en henvendelse til hele regeringen om at skabe den fornødne sammenhæng på dette område.

Skovforeningen har foreslået, at man finder en løsning ved f.eks. gennemførelse af nedslagsregler alene for skov, altså regeringens lovforslag om nedslag i arv- og gaveafgift genfremsat alene for skovejendomme. En anden overvejelse kunne være midlertidig ændring i lov om arve- og gaveafgift, hvorefter sådan afgift for skovejendomme, som af arveladeren eller givoren har været ejet den 1. januar 1986, alene beregnes af værdien pr. denne dag.

Man kunne også ændre i loven om vurdering af faste ejendomme, således at årsreguleringen for skovejendomme ikke foretages imellem de almindelige vurderinger eller i det mindste ikke indtil næste almindelige vurdering, som regeringen har foreslået udskudt til 1. januar 1992. Endelig kunne man overveje rent administrativt – eventuelt gennem ændring af cirkulære om værdiansættelse – at gennemføre lettelse for skovejendomme.

Vi har lagt disse forslag op sammen med forslag til værnsregler, så der ikke sker en utilsigtet kapitalisering af sådanne ændrede generationsskiftevilkår.

Vi må regne med, at skovbrugets problemer og foreningens oplæg til løsning vil blive taget seriøst i Skatteministeriet, så der kan blive etableret en snarlig løsning for skovene. Det skal understreges, at vi selv med successionsreglerne finder, at der fortsat er et generelt behov for bedring af erhvervsvirksomheders generationsskifte. En skovløsning kan således ikke stå alene i det lange løb, men skovbruget kan ganske enkelt ikke vente længere.

*Vilhelm Bruun de Neergaard /
Jens Thomsen*

Om trækuls adsorptionsevne

Af HANS CHR. JERLØV.

Trækullets primære fordel har – som det vel er almenkendt – fra Arilds tid været den høje brændkraft, som karakteriserer denne form for kul.

En langt senere, men ingenlunde uvæsentlig anvendelse er dets evne til adsorption (adsorption: Optage et stof på overfladen). Dette gør det muligt at fjerne farvede bestanddele fra sukkersirup, fuselolier fra spiritus, klør fra drikkevand og ildelugtende stoffer fra vand i almindelighed samt til udvinding af benzol fra svovlholdige luftarter.

I lakererier og i celluloseindustrien skal visse dyre opløsningsmidler fordampe ved lufttørring, men når tørre-luften derefter ledes hen over aktive kul (fremstillet af trækul), kan det meste af opløsningsmidlet fanges ind igen og udvindes af kullene ved simpel opvarmning.

Trækullets adsorptionsevne kom-

mer også i brug i beskyttelsesmaskers kondensatorer. Her bliver de luftformige giftstoffer hængende i det lag kul, hvorigennem indåndingsluften ledes. Man sørger så for, at udåndingsluften så går ud en anden vej, for ellers bliver filtret fugtigt, og det må absolut ikke ske. Og så bør man iøvrigt have klart for sig, at maskernes filtre ikke kan adsorbere hvad som helst.

Adsorptionen er afhængig af, hvorledes kullet er fremstillet. Har det således været udsat for stærk glødning, falder evnen til adsorption, fordi de enkelte kulpartikler er sintret sammen. Dette betyder, at der er sket en forandring af massens konsistens, som gør, at denne er blevet så blød, at samtlige hulrum udfyldes. Herved vil der opstå en tæt masse, som ikke kan suge.

Det er lykkedes at fremstille trækul med en fremragende evne til adsorption. Det træ, der skal bruges hertil, skal være hårdt og behandles med zinkchlorid. Når dette stof så ophedes, virker det destruerende på cellulosen, der derefter forkuller. Efter afslutningen af forkulningen vaskes slutproduktet så zinkfrit som muligt.

Årsplanlægning

BROSTRÖM, P., GLUD, N.M., RASMUSSEN, S.: Forslag til et årsplanlægningssystem. 169 sider. Medd. fra Skovbrugsinstituttet, række 1, nr. 5. 1988. Pris 75 kr. (tlf. 01 35 17 88, lok. 2701).

Tre skovbrugsstuderende har som en 3. dels opgave udviklet et system til årsplanlægning for skovrider Åge Ravnholt, som administrerer 7 skovejendomme på ialt 1.700 ha. Opgaven er trykt, idet den kan have almen interesse.

Teksten indeholder en gennemgang af de principper og overvejelser der ligger bag udarbejdelsen af systemet – brugerens krav til systemet, indsamling af data, beskrivelse af systemet m.v. Systemet er udarbejdet til brug på en PC'er, og forfatterne kan tilsende programmerne på disketter.

Knap halvdelen af opgaven omfatter et eksempel på årsplan med systemet med detaljerede udskrifter af aktiviteter for hver måned, indtægter og udgifter, hugst fordelt på bevoksninger og sammendraget på sortimenter m.v.

Erfaringerne har foreløbig vist at der kan opnås en betydelig lettelse i mange admi-

nistrative rutiner (fakturering, lønafregning, planlægning), således at administratoren får bedre tid til andre opgaver.

Stævnings-skove på Langeland

AKSEL RASMUSSEN: Stævnings-skove på Langeland. 62 sider, iil. Fås ved udgiveren: Fyns Amt, Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ, tlf. 09 15 94 00.

Stævnings-skov – eller lavskov – er en gammel driftsform her i landet. Det er en skov af træer og buske, som stævnes – nedskæres – med faste mellemrum, typisk 10 - 20 år. Træet bruges til brænde, hegn, pæle, foder m.v.

Der findes i dag stævnings-skove i det østlige Jylland og Sydbyn. Skovtypen er faldet næsten væk, fordi produkterne kun har ringe værdi. Derfor har Fyns Amt taget initiativ til at registrere skovene, i første omgang som et pilotprojekt de langlandske skove.

Undersøgelsen viser at der findes 80 skove på over 1/4 ha med et samlet areal på 117 ha. Stævnings-skovene er meget artsrige – der er fundet 34 arter af vedplanter med i gennemsnit 16 pr. skov. På 78 ha er hassel den dominerende.

Knap halvdelen har ikke været stævnet de sidste 30 år. Skovene er inddelt efter bevaringsværdi, og 46 ha henføres til højeste kategori. Truslerne mod stævnings-skovene er konvertering til nåleskov, overgang til højskovsdrift, manglende stævning (50 ha) og opvækst af uønskede arter.

Debat:

Naturlejr- pladser på landet

Af IVAR TØNNESEN, næstformand i Dansk Cyklist Forbund.

På en lille åben plads i skoven har den cyklende familie fået lov at slå sig ned for natten.

Pyh, det var rart at komme af cyklen, tænker Lone, mens hun løfter den 3-årige Jakob ned. Og så dejligt fredeligt her er. Nu skal vi blot have tændt et lille bål og varmet lidt mad.... så er det vist også sengetid for børnene.

Sidste nat boede familien på en campingplads. Der var også rart, men alligevel meget mere "civiliseret", end Svend og Lone havde tænkt sig deres cykelferie "ud i det blå" med Jakob og hans storesøster Lotte på syv år. På campingpladserne skulle de reservere plads i forvejen, for i højsæsonen var alt optaget, havde de erfaret.

Mange campingpladser har i de seneste år indrettet et "grønt hjørne" til de lette campister i erkendelse af, at det ikke er morsomt at ligge i sit lille telt klemt inde mellem mere eller mindre fastgroede campingvogne med alt tilbehøret.

De grønne hjørner er gode nok og opfylder den cyklende eller vandrendes behov: Et lille, ugenert sted, hvor man kan slå sit telt op. Men der mangler alligevel noget... fornemmelsen af at være i naturen, og ikke bag en campingplads' hegn.

Lone synes det er godt ind imellem at bo på campingplads, for så kan hele familien få et varmt bad, og klatvasken kan blive ordnet.

Men de øvrige dage ville hun forferdelig gerne kunne køre ind til en landmand eller en skovejere og vide, at familien hos ham kunne få lov at overnatte. Ligge om aftenen og høre vindens susen i trætoppene og høre lydene fra nattens dyr og fugle. Det er i hvertfald noget andet end gadestøjen og larmen fra opgangen derhjemme.

Små lejrpladser i skovene

Dansk Cyklist Forbund, der har ca. 23.000 medlemmer, vil gerne i kontakt med skovejere og landmænd, der har lyst til at stille en plet jord til rådighed, hvor der kan slås et par telte op. Der

skal være mulighed for at tænde et bål, og underlaget skal helst være jævnt. Der skal også være mulighed for at hente vand og for at aflevere affald i nærheden.

Til foråret udgiver vi en liste med

navne, adresser og telefonnumre på landmænd og skovejere med naturlejrpladser. Antallet af gæster vil selvfølgelig være afhængigt af, hvor mange lejrpladser, der bliver tilbudt i de enkelte egne af landet, men regn med fem - seks besøg på en sommer.

Cyklisterne vil enten ringe i forvejen eller blot banke på døren sidst på dagen. Ordningen vil være frivillig, så hvis besøget netop den dag er ubejligt, kan man sige fra.

Hvis De vil vide mere, så ring til Dansk Cyklist Forbund på telefon 01 14 42 12 eller skriv til forbundet (Kjeld Langes Gade 14, 1367 Kbh. K).

Denne artikel er blevet til på baggrund af en konference, arrangeret af Fri-luftsrådet, hvor Dansk Skovforening var repræsenteret.

Forstplanteskolen, Verringe

Planteskolen er tilsluttet »Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter«

Alle slags skovplanter tilbydes i prima kvalitet.

Forlang prisliste

Indehaver: Ole van Tol

Tlf. 09 75 12 88

Hedeselskabets exportsælgere når vidt omkring!

HEDESELSKABET

Handelsafdelingen
Klostermarken 12
Postboks 110
8800 Viborg
Tlf 06 62 61 11

TEGNSAMA 06 61 22 88

Aktuelle vejledende priser for råtræ

Effekt	Forhandlet	Offentliggjort	Gældende fra	Næste forhandling
Bøg				
Kævler	21.6.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 22/88	21.6.1988	
Svellekævler	30.9.1987	Skoven-Nyt lb.nr. 38/87	30.9.1987	
Bundgarnspæle	11.11.1986	Skoven-Nyt lb.nr. 47/86	12.11.1986	
Eg				
Kævler	2.9.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 29/88	2.9.1988	
Bundgarnspæle	11.11.1986	Skoven-Nyt lb.nr. 47/86	12.11.1986	
Ask				
Kævler	2.9.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 29/88	2.9.1988	
Bundgarnspæle	11.11.1986	Skoven-Nyt lb.nr. 47/86	12.11.1986	
Ær				
Kævler	21.6.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 22/88	21.6.1988	
Andet løv				
Kævler		Skoven-Nyt lb.nr. 29/88	2.9.1988	
Nåletræ				
Savværks-tømmer, vest	23.9.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 32/88	24.9.1988	
Savværks-tømmer, øst	23.9.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 32/88	24.9.1988	
Kassetræ	30.9.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 33/88	1.10.1988	
Lameltræ	30.9.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 33/88	1.10.1988	
D.K.l.-Træ	23.9.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 36/88	24.9.1988	
Impr.master	18.11.1985	Skoven-Nyt lb.nr. 32/86	18.11.1985	
Piloteringspæle		Skoven-Nyt 1988 nr. 1 c	1.1.1988	
Novopan-træ	15.8.1988	Skoven-Nyt lb.nr. 27/88	15.8.1988	
Brænde, pæle, lægter m.v.		Skoven-Nyt lb.nr. 38/87	28.9.1987	

DST 2/88 og 3/88 udkommet

Dansk Skovforenings Tidsskrift er udkommet med nogen forsinkelse i 1988 pga. arrangementerne omkring foreningens jubilæum.

I november udkom hæfte nr. 2, som indeholder årsberetningen for Dansk Skovforening. Den omtaler bl.a. skovloven, naturfredningsloven, erhvervelsesloven, tilplantningsloven, arealudvalget, herregårdsbetænkningen, forskningens struktur, hjortehold, generationskifte, formueskat. Beretningen fra Danske Skoves Handelsudvalg omtaler udviklingen i priser og afsætning for råtræ.

Skovteknisk Instituts årsberetning omtaler udviklings- og konsulentvirksomhed inden for bl.a. vækstrør, anlæg og pleje af løvtræ, løvtræbekæmpelse, jordbearbejdning, kemikalieforsøg, vækstregulering, flishugning, lagring af flis, udvikling af udslæbningskran, afprøvning af skovspil m.v.

Endelig indeholder hæfte nr. 2 en nekrolog over skovrider H.C. Nissen, Bregtved.

Nyt kemikalie

Hæfte nr. 3 udkommer i december. Her omtaler Paul Christensen afprøvning af et nyt kemisk ukrudtsmiddel – Arsenal – som ikke er godkendt herhjemme endnu. Midlet har været afprøvet siden 1983 især med henblik på pyntegrøntkulturer. Ved sprøjtning i etablerede kulturer ses i en del tilfælde nåleskader, men der er kun få skader ved sprøjtning før plantning.

Arsenal har en meget kraftig og varig virkning på de græsser og urter det er afprøvet på, og der er udmærket virkning på selvsået løvtræopvækst af ask og ær.

Den anden artikel er af Flemming Juncker – "Luftforurening og ammoniak i skovjord". Han peger på forbedringen i skovjordens tilstand i de sidste par hundrede år og beklager den manglende viden om skovjord og ammoniakens betydning. Han peger også på betydning af opbygning af store mængder af varig-humus i jorden og mener at luftforureningens skadelige virkning er stærkt overdrevet.

De to hæfter af Dansk Skovforenings Tidsskrift kan købes i løssalg for: 50 kr. (hæfte 2) og 40 kr. (hæfte 3) excl. moms og porto. Abonnement på tidsskriftet koster for 1988 190 kr. inkl. moms. Henvendelse:

Redaktionen, tlf. 01 24 42 66.

GRØFTER!

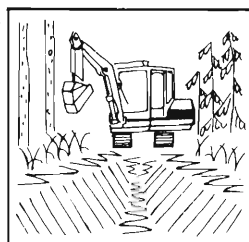
049 - 7 49 47

Den direkte forbindelse til perfekt grøftearbejde.

Lille effektiv maskine. - Skovl med anlæg til almindelige grøfter. - Rabatskovl til dybe grøfter samt grøfter i blødt terræn. - Desuden skovle på 300, 360, 500 og 1600 mm. - Til dræn, vand og planering!

ENTREPRENØR

JOHAN PEDERSEN

- Gravning af nye grøfter
- Gravning til vandvær
- Nedlægning af rør i overkørsler
- Rensning af grøfter
- Gravning til dræn
- Planering af mindre veje samt spor

**HØJ KVALITET
FAST METERPRIS**

SILKEBORGVEJ 170 - RØGEN
8472 SPORUP - 06 96 81 81
BIL TLF. 049 74947

Efterlysning

Sitkabevoksninger, der aldrig har været tyndet

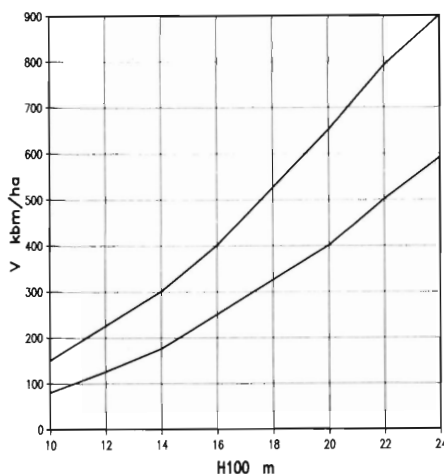
I forbindelse med et forskningsprojekt på Landbohøjskolen, som snart afsluttes, efterlyses sitkabevoksninger, der aldrig har været hugget.

Projektet hedder "Tyndingsfri drift i sitkagran" og ideen i denne driftsform er at der plantes et passende antal – ca. 3.000 pr. ha – og når kulturen er etableret, røres bevoksningen ikke før afdrift. Sitka er særligt egnet, da den har en god evne til "selvtynding" – der opstår let stor spredning på bevoksningsdiametere.

Fordele ved denne drift er, at man undgår de ofte tabsgivende udhugninger i yngre bevoksninger, at bevoksningen er meget stabil mod stormfald, at man undgår slæbeskader, at administrationen er uhyre enkel, og at kvaliteten – forudsat et passende plantetal – bliver rimelig.

Interessen for sitkagran skyldes bl.a. at arealet i Danmark er i stærk stigning. Skov- og Naturstyrelsen regner med at en betydelig del af de kommende tilplantninger af marginaljorder vil ske med sitka – og mange af disse bevoksninger vil blive drevet tyndingsfrit.

Projektet har tidligere været beskrevet i Skoven 2/1986, hvor der blev efterlyst bevoksninger til bedømmelse af kvaliteten. Denne efterlysning af utyndede bevoksninger sker for at kunne fastlægge produktionsforløbet bedre end hidtil. De foreløbige resultater har antydnet at der er stor forskel på produktionsmulighederne fra lokalitet til lokalitet.

Skitse til ny produktionsoversigt for utyndet sitkagran. Figuren viser levende masse pr. ha som funktion af bevoksningshøjden. V = levende masse, m^3 pr. ha; $H100$ = gennemsnitshøjden af de 100 tykkeste træer pr. ha, meter. Den øverste kurve skitserer produktionsforløbet for højproduktive lokaliteter; den nederste for lavproduktive lokaliteter.

Alle henvendelser kan rettes til:
Jens Peter Skovsgård, Nordjyllands skovdistrikt, Sct. Laurentiivej 150, 9990 Skagen, tlf. 08 44 19 11, tlf. privat 08 44 23 59.

sf

Hæfter af DST og DFF

Vi er desværre udgået for nogle af de seneste numre af Dansk Skovforenings Tidsskrift – hæfte 4, 1986 og 4, 1987.

En læser har efterlyst Forsøgsvæsenets beretninger, bind 30, hæfte 1 og 2.

Er der abonnenter som kan undvære deres hæfter, modtages de med glæde. Hæfterne kan sendes til Redaktionen, Amalievej 20, 1875 Frb. C.

Oktober 1988

Oktober har som helhed været meget nær det normale. Det gælder især nedbør og temperatur, mens det har været noget mere blæsende. Det må dog bemærkes at den sidste uge i oktober blev noget koldere og gav nattefrost næsten overalt.

Det noget koldere vejr er fortsat i november, der som helhed er blevet 1,0 grad koldere end normalt. Graddagetallet – og dermed energiforbruget er da også 9% højere end normalt. Især uge 44 blev kold – 2,5 grader lavere end det plejer. Bortset fra uge 45 er der målt nattefrost overalt i landet i alle ugerne – i uge 46 og 47 ned til 10 graders frost i de indre dele af Jylland og Sjælland. Nedbøren har i november været meget lav – kun godt en tredjedel af det normale (60 mm).

Nedbør, mm Amt	Oktober		1/11-28/11
	Målt	Normal	Målt
Nordjyllands	68	71	18
Viborg	75	77	21
Århus	58	66	14
Vejle	79	75	18
Ringkøbing	86	88	27
Ribe	93	84	34
Sønderjyllands	87	75	35
Fyns	60	58	21
Vestsjællands	62	52	21
Nordøstsjælland	61	54	20
Storstrøms	67	56	20
Bornholms	58	63	27
Landsgennemsnit	73	70	23

Temperatur °C	3/10-31/10		31/10-28/11
	Målt	Normal	Målt
Middel	8,5	8,5	4,1
Absolut minimum	-2,9	-1,4	-7,0
Absolut maximum	15,1	16,4	10,5

Antal soltimer 78 98 83

Antal frostdøgn 3 2 10

Antal graddage 238 237 362

Hyppeghed af vindstyrke %
Større end el. lig flg.:

Styrke 6 (hård vind)	26	13	20
Styrke 8 (hård kuling)	5	2	1,5
Styrke 10 (storm)	0,3	0	0

Hyppeghed af vindretninger
vindretninger E,SE SW,W W,N

Vi køber primært

B og C kævler i bøg.

Vallø Stifts Savværk

4681 Herfølge - telf. 03 68 33 13

Før fældning

Opstamning og topkapning af overstandere.

Hurtigt, effektivt, skåner underskoven.

Stubfræsning.

Pyntegrøntklipping i store højder – Kogleplukning.

EGELUND TRÆPLEJE

v/ALLAN BO JENSEN

Vejruphuse 32 - 5471 Søndersø - Tlf. 09 83 17 76 - Biltlf. 042 90 776

SIBA 7/65 RC - en perfekt maskine med stor kapacitet

Skovmas ApS

DK-8870 Langå Tlf. 06 46 14 11